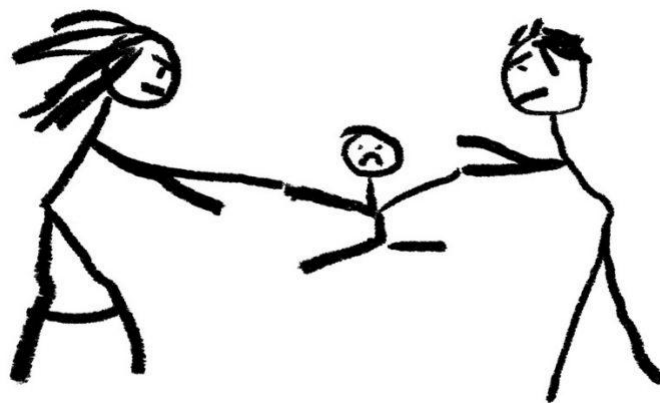

Onderzoeksrapport De werking van de huidige zorgregeling

**Toetsing van:
Afstuderen HBR-AS17-AS**

Hogeschool Leiden

Dhiraj Mangal, s1089450

Opdrachtgever:

Advocatenkantoor Gopal
Mr. S.K. Gopal

Klas RE4D

Opleiding HBO-Rechten

Afstudeerbegeleider: Mr. A. Stoter

Onderzoeksdocent: Mr. M. Mesman

Inleverdatum: 20 augustus 2018

2017-2018, blok 16

Voorwoord

Voor u ligt mijn scriptie waarmee ik de opleiding HBO-Rechten aan de Hogeschool Leiden afrond. Deze scriptie is geschreven in opdracht van advocatenkantoor Gopal te 's-Gravenhage. De scriptie is toegespitst op de werking van de huidige zorgregeling zoals deze is opgenomen in het ouderschapsplan.

Bij het advocatenkantoor ben ik begeleid door mevrouw mr. S. Gopal. Ik wil haar bedanken voor het vertrouwen dat zij in mij heeft gesteld en de hulp die zij mij heeft geboden tijdens mijn stage en het schrijven van deze scriptie.

De docenten van de Hogeschool Leiden die mij hebben ondersteund bij het schrijven van mijn scriptie wil ik hierbij ook graag bedanken. Mevrouw mr. A. Stoter wil ik in het bijzonder bedanken voor haar input tijdens het schrijfproces van mijn scriptie.

Tot slot wil ik mijn ouders en mijn drie zussen buitengewoon bedanken voor hun steun, toewijding en interesse tijdens mijn opleiding en de totstandkoming van mijn scriptie.

Ik wens u veel plezier bij het lezen van mijn scriptie.

Dhiraj Mangal

's-Gravenhage, 20 augustus 2018

Samenvatting

In overleg met de opdrachtgever is besloten onderzoek te verrichten naar het functioneren van de zorgregeling als onderdeel van het ouderschapsplan. De regeling is immers ontstaan in belang van het kind. Het kind dient zich optimaal te kunnen ontwikkelen zonder problemen te ondervinden bij de scheiding van diens ouders. De opdrachtgever heeft mij gevraagd te onderzoeken hoe de zorgregeling verbeterd kan worden.

Om dit onderzoek uit te voeren dient er een doelstelling met een centrale vraag en deelvragen te worden geformuleerd.

Het doel van dit onderzoek is onderzoek te verrichten naar de huidige zorgregeling zoals deze is vastgelegd in een ouderschapsplan. Om dit te onderzoeken is er een wetsanalyse uitgevoerd. Tevens heeft literatuuronderzoek plaatsgevonden en is een praktijkgericht onderzoek uitgevoerd in de vorm van een dossieranalyse. Tot slot is er een praktijkgericht onderzoek verricht in de vorm van een jurisprudentieonderzoek. De huidige zorgregeling is onderzocht, omdat deze in de praktijk tot veel problemen en/of niet tot het gewenste resultaat heeft geleid. Door bovengenoemde punten te onderzoeken kan het advocatenkantoor haar cliënten optimaal informeren in familiezaken, in het bijzonder ten aanzien van de zorgregeling.

Om het advocatenkantoor te kunnen adviseren omtrent de werking van de zorgregeling in het ouderschapsplan is de volgende centrale vraag geformuleerd:

Welk advies kan er gegeven worden aan het advocatenkantoor met betrekking tot de huidige zorgregeling zoals deze is opgenomen in het ouderschapsplan op basis van wet- en regelgeving, literatuur, dossieranalyse en jurisprudentieonderzoek?

Voor de beantwoording van de centrale vraag, en daarmee het advocatenkantoor te kunnen adviseren, zijn de volgende deelvragen opgesteld:

Theoretisch-juridische deelvragen

- Wat is een ouderschapsplan op basis van wet- en regelgeving en literatuur?
- Wat is een zorgregeling op basis van wet- en regelgeving en literatuur?

Praktijkgerichte deelvragen

- Onder welke feiten en omstandigheden functioneert de huidige zorgregeling op basis van dossieranalyse?
- Onder welke feiten en omstandigheden functioneert de huidige zorgregeling op basis van jurisprudentieonderzoek?

Uit zowel de resultaten van de dossieranalyse als het jurisprudentieonderzoek bleek dat de zorgregeling zoals deze wettelijk vastgelegd moet worden in het ouderschapsplan niet tot het gewenste resultaat leidt en niet optimaal functioneert. Dit komt doordat partijen niet met elkaar kunnen communiceren. Ook procederen partijen langdurig wat de ontwikkeling van de kinderen niet ten goede komt. Partijen zijn zo met elkaar bezig dat zij het belang van de kinderen uit het oog verliezen. De kinderen raken gefrustreerd, zijn gespannen en vertonen antisociaal gedrag.

De kinderen weten hierdoor niet waar ze aan toe zijn. Voor hun ontwikkeling zijn rust, stabiliteit, structuur, zekerheid en continuïteit van belang.

Vanwege het hierboven genoemde zijn de volgende aanbevelingen gedaan:

- Optimale communicatie waarborgen door het inzetten van mediators of vertrouwenspersonen. Hierbij worden de ouders gestuurd en begeleid in hun communicatie naar elkaar toe.
- Handvatten in het ouderschapsplan opnemen die ervoor zorgen dat uiteenlopende visies met betrekking tot de opvoeding en verzorging van het kind meer op elkaar worden afgestemd (minimumvereisten die de zorg- en opvoedtaken in grote lijnen beschrijven).
- Kinderen in een vroeg stadium in contact brengen met een kinderpsycholoog, die puur op de belangenbehartiging van de kinderen toeziet.
- Er dient een spreekrecht voor kinderen tussen de 6-11 jaar in het leven geroepen te worden. De kinderpsycholoog kan gesprekken voeren met de kinderen in de desbetreffende leeftijdscategorie en kan als onpartijdige partij de inhoud daarvan rapporteren aan de rechter.
- Het terugbrengen van de tijdsduur van de procedure bij de rechter, aangezien een langdurig traject ertoe bijdraagt dat ouders over en weer meer verwijten maken en het belang van de kinderen uit het oog verliezen.

Indien de voorgaande aanbevelingen adequaat worden opgevolgd, dan valt in de fase na de scheiding veel winst te behalen.

<u>Inhoudsopgave</u>	<u>P.</u>
Samenvatting	
Afkortingen	11
Hoofdstuk 1: Inleiding	13
1.1 Probleemanalyse	13
1.2 Doelstelling, centrale vraag en deelvragen	15
1.3 Onderzoeksmethoden	16
1.4 Leeswijzer	19
Hoofdstuk 2: Juridisch kader	21
2.1 Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige echtscheiding	21
2.1.1 Het ouderschapsplan in de zorgregeling	21
2.1.2 Het belang van heldere afspraken in het ouderschapsplan	21
2.1.3 Het doel van de Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige echtscheiding	21
2.1.4 De juridische verantwoordelijkheid van de ouders	22
2.1.5 De rol van de overheid	22
2.2 Wat is een ouderschapsplan op basis van wet- en regelgeving en literatuur?	23
2.2.1 Vereisten bij het opstellen van een ouderschapsplan	24
2.2.2 De verplichting van een ouderschapsplan voor alle ouders met minderjarige kinderen	24
2.3 Wat is een zorgregeling op basis van wet- en regelgeving en literatuur?	25
2.3.1 De zorgregeling	25
2.3.2 Het doel van de zorgregeling	25
2.3.3 De zorg- en opvoedtaken	26
2.3.4 In uitzonderlijke gevallen hoeft geen zorgregeling opgenomen te worden	27
2.3.4.1 Klem en verloren	27
2.3.5 Onderdelen van de zorgregeling	27
2.4 Spreekrecht voor minderjarigen van 12 jaar en ouder	29
2.4.1 Spreekrecht kind wettelijk verankerd	29
2.4.2 Het verloop van het kindgesprek	30
2.4.3 Spreekrecht kind verdragsrechtelijk verankerd	30

Hoofdstuk 3: Onder welke feiten en omstandigheden functioneert de huidige zorgregeling op basis van dossieranalyse?	31
3.1 De leeftijd van het kind	31
3.1.1. Recht om gehoord te worden	31
3.1.2. Geen recht om gehoord te worden	31
3.1.3. De invloed van leeftijd	32
3.2 De verblijfplaats van het kind	32
3.2.1 De hoofdverblijfplaats	32
3.2.2 De invloed van de ouderlijke woning	32
3.3 De communicatie tussen de ouders	32
3.3.1 De invloed van communicatie	32
3.3.2 Het gebrek aan optimale communicatie	33
3.3.3 Pogingen om communicatie te verbeteren	33
3.4 De schoolprestaties van het kind	33
3.5 De ontwikkeling van het kind	34
3.5.1 De invloed van de strijd tussen partijen	34
3.5.2 De negatieve gevolgen van onzekerheid	34
3.6 De duur van het geschil	34
3.7 Conclusie	34
Hoofdstuk 4: Onder welke feiten en omstandigheden functioneert de huidige zorgregeling op basis van jurisprudentieonderzoek?	37
4.1 De leeftijd van het kind	37
4.1.1 Het recht om gehoord te worden	37
4.1.2 Uitzonderlijke wijze waarop een kind zich laat horen	38
4.1.3 Het onderscheid tussen dossieronderzoek en jurisprudentieonderzoek	38
4.2 De verblijfplaats van het kind	38
4.2.1 Het hoofdverblijf bij de moeder	38
4.2.2 Gewijzigd hoofdverblijf door het gedrag een ouder	38
4.2.3 De invloed van een veilige en vertrouwde leefomgeving	39
4.2.4 Het welzijn van het kind staat voorop	39
4.3 De communicatie tussen de ouders	39
4.3.1 Het effect van moeizame communicatie	39
4.3.2 Het verleden werkt door in de communicatie van het heden	39
4.3.3 Visie over de opvoeding	40
4.3.4 Onderlinge conflicten die effect hebben op de communicatie	40

4.3.5	Oorzaak moeizame communicatie blijkt niet uit de zaak	40
4.3.6	De invloed van communicatie op de ontwikkeling van het kind	40
4.3.7	Door moeizame communicatie kan een kind klem en verloren raken	40
4.3.8	Het inschakelen van instanties om de communicatie te verbeteren	41
4.4	De schoolprestaties van het kind	41
4.5	De (gedrags)ontwikkeling van het kind	41
4.6	Conclusie	42
Hoofdstuk 5: Conclusie		45
Hoofdstuk 6: Aanbevelingen		47
Bronnenlijst		51
Bijlagen		55
Bijlage 1a	Resultaten dossieranalyse	57
Bijlage 1b	Uitwerking dossieranalyse	63
Bijlage 2a	Resultaten jurisprudentieonderzoek	77
Bijlage 2b	Uitwerking jurisprudentieonderzoek	83

Afkorting

De volgende afkortingen zijn van toepassing.

AMK	Advies- en Meldpunt Kindermishandeling
BJZ	Bureau Jeugdzorg
BW	Burgerlijk Wetboek
CJG	Centrum Jeugd en Gezin
EVRM	Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden
IVRK	Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind
RV	Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
RvdK	Raad voor de Kinderbescherming
VVT	Veilig Verder Team

Hoofdstuk 1: Inleiding

In dit hoofdstuk zullen de aanleiding voor dit onderzoek en het praktijkprobleem beschreven worden. Daarnaast zal bekeken worden wat de doelstelling voor dit onderzoek is en welke deelvragen bij de centrale vraag zijn geformuleerd.

1.1 Probleemanalyse

Aanleiding van het probleem

Op 1 maart 2009 is de wet inwerking getreden, genaamd 'Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige echtscheiding'.¹ Deze wet stelt dat indien ouders gaan scheiden van hun huwelijk of geregistreerd partnerschap, en uit hun huwelijk dan wel geregistreerd partnerschap er minderjarige kinderen zijn voortgekomen, zij een ouderschapsplan moeten opstellen.

Een ouderschapsplan zou voor stabiliteit moeten zorgen in het belang van het kind. Een kind behoort zo min mogelijk last te hebben van het feit dat zijn ouders uit elkaar zijn. Het kind hoort beide ouders te kunnen zien en zou zich niet verplicht moeten voelen om te moeten kiezen tussen beide ouders.

Een ouderschapsplan regelt een aantal zaken, zodat het kind met beide ouders contact heeft. In het ouderschapsplan staan afspraken over de opvoed- en zorgtaken (zorgregeling). Daarnaast staat in het ouderschapsplan waar het kind zijn hoofdverblijfplaats zal hebben. Dit zorgt voor stabiliteit bij de ontwikkeling van het kind.

De opdrachtgever, advocatenkantoor Gopal, en ik hebben na overleg besloten dat ik onderzoek ga verrichten naar de huidige zorgregeling. Belangrijk is om te bekijken hoe de huidige zorgregeling is vastgelegd in het ouderschapsplan en hoe deze werkt. De regeling is immers in belang van het kind. Het kind dient zich optimaal te kunnen ontwikkelen, zonder dat het kind problemen ondervindt bij de scheiding van diens ouders.

Gelet dient te worden op de werking van de huidige zorgregeling in het ouderschapsplan, dit vanwege het feit dat de zorgregeling niet altijd tot het gewenste resultaat leidt. Gekeken moet worden hoe de zorgregeling verbeterd kan worden.

Beschrijving van het praktijkprobleem

Een scheiding brengt vaak veel emoties met zich mee. Een scheiding waarbij kinderen zijn betrokken brengt een extra lading van emoties met zich mee. Een kind heeft tijd nodig om de scheiding te verwerken, omdat dit meestal toch veel veranderingen met zich meebrengt waar het aan moet wennen, zoals verhuizingen.

Vaak leiden echtscheidingen tot een vechtscheiding.² De betrokkenen zijn het vaak niet eens met elkaar en handelen vanuit emotie. Dit zorgt vaak voor een langere procesvoering bij de rechter.

---

¹ Overheid.nl, *Wet- en regelgeving, Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige scheiding*. Geraadpleegd op 9 februari 2018, van <http://wetten.overheid.nl/BWBR0024844/2009-03-01>.

² Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, *Kennis en aanpak van sociale vraagstukken, Vechtscheidingen*. Geraadpleegd op 27 juli 2018, van <https://www.huiselijkgeweld.nl/dossiers/vechtscheidingen>.

Door de strijd van partijen (denk hierbij aan de verdeling en afwikkeling van financiële zaken), komt het voor dat de aandacht voor hun kind en diens belangen naar de achtergrond verschuift.

Een vechtscheiding kan van dermate invloed zijn op het kind dat het zich op een negatieve manier ontwikkelt. Het kind kan bijvoorbeeld crimineel gedrag gaan vertonen, problemen krijgen op school of zelf problemen ondervinden in zijn of haar eigen relatie.³ Tevens kan een vechtscheiding ervoor zorgen dat het kind zich gedwongen voelt om partij te kiezen tussen de ouders.⁴

Ik heb onderzoek verricht naar de werking van de huidige zorgregeling in het ouderschapsplan waarbij het belang van het kind voorop staat. Zo kon onderzoek verricht worden naar de wijze waarop besloten werd welke ouder de opvoed- en zorgtaken op zich diende te nemen en hoe overige taken tussen de ouders verdeeld werden met betrekking tot het kind.

Van belang was om uit te zoeken wat verstaan moet worden onder het begrip opvoed- en zorgtaken aangezien dit een ruim begrip is.

Op het moment dat betrokkenen op kantoor binnenkomen met de mededeling dat zij uit elkaar (willen) gaan, willen wij hen zo snel mogelijk van dienst zijn bij de afwikkeling van de scheiding en de vaststelling van de afspraken in de zorgregeling.

Dit is een vraagstuk dat zowel de opdrachtgever als ik belangrijk vonden. Het belang van het kind moest centraal staan bij een scheiding. Andere zaken zoals de afwikkeling van het vermogensgedeelte zou bij partijen minder op de voorgrond moeten liggen. Het komt voor dat ouders vaak niet stil staan bij afspraken, in belang van het kind, die zij op de lange termijn moeten maken.⁵

Voor de ontwikkeling van het kind is het uitermate belangrijk dat het contact heeft met beide ouders en dat de ouders zich gezamenlijk verantwoordelijk blijven voelen voor de verzorging, opvoeding en ontwikkeling.⁶

---

³ Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, *Kennis en aanpak van sociale vraagstukken, Vechtscheidingen*. Geraadpleegd op 27 juli 2018, van <https://www.huiselijkgeweld.nl/dossiers/vechtscheidingen>.

⁴ Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, *Kennis en aanpak van sociale vraagstukken, Vechtscheidingen*. Geraadpleegd op 27 juli 2018, van <https://www.huiselijkgeweld.nl/dossiers/vechtscheidingen>.

⁵ *Kamerstukken II* 2004/05, 30145, nr. 3, p. 1 (MvT).

⁶ *Kamerstukken II* 2004/05, 30145, nr. 3, p. 1 (MvT).

De stap van praktijkprobleem tot kennisvraag

Het praktijkprobleem zal bekeken worden vanuit het juridisch oogpunt. Dit kan door middel van het opstellen van de volgende vraag, te weten:

- Hoe is de huidige zorgregeling vastgelegd in het ouderschapsplan?

Het soort kennis waarnaar de onderzoeker naar op zoek is

Ik wil weten wat er vastgelegd dient te worden in een ouderschapsplan. Ik wil daarnaast weten hoe en wanneer een ouderschapsplan wordt vastgesteld en wil specifiek gaan kijken naar een onderdeel dat deel uitmaakt van het ouderschapsplan, de zorgregeling.

Daarnaast wilde ik weten hoe de huidige zorgregeling in het ouderschapsplan functioneert.

De reden waarom de onderzoeker dat gaat doen

De opdrachtgever en ik willen te weten komen hoe de huidige zorgregeling in het ouderschapsplan functioneert en verbeterd kan worden in het belang van het kind. Dit omdat zowel de opdrachtgever als ik dit een vraagstuk vinden, wat van belang kan zijn bij de procesvoering en besluitvorming van het ouderschapsplan. De verplichting die de Wet Bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige scheiding met zich meebrengt over de afspraken in de zorgregeling in het ouderschapsplan heeft niet geleidt tot het gewenste resultaat, namelijk dat het kind zo min mogelijk te verduren krijgt in zijn ontwikkeling van het uit elkaar gaan van zijn ouders. Vaak is de zorgregeling niet passend, onzeker, niet duurzaam van kracht en biedt deze onvoldoende ruimte aan het kind. Door nader onderzoek kan het advocatenkantoor haar cliënten beter informeren bij zittingen om duurzaamheid te bevorderen en om (nieuwe) gerechtelijke procedures te voorkomen.

1.2 Doelstelling, centrale vraag en deelvragen

In deze paragraaf wordt beschreven wat de doelstelling van dit onderzoek is waarbij er een centrale vraag en deelvragen geformuleerd zijn.

Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is om onderzoek te gaan verrichten naar de huidige zorgregeling zoals deze is vastgelegd in een ouderschapsplan. Om dit te onderzoeken heb ik een wetsanalyse uitgevoerd. Tevens heb ik een literatuuronderzoek en een praktijkgericht onderzoek uitgevoerd in de vorm van een dossieranalyse. Tot slot is een praktijkgericht onderzoek uitgevoerd in de vorm van een jurisprudentieonderzoek. De huidige zorgregeling is onderzocht, omdat de huidige zorgregeling in praktijk tot veel problemen en/of niet tot het gewenste resultaat leidt. Door bovengenoemde punten te onderzoeken kan het advocatenkantoor haar cliënten informeren bij zittingen in het belang van het kind, waarbij er nadrukkelijk op de zorgregeling wordt gelet.

Centrale vraag

Welk advies kan er gegeven worden aan het advocatenkantoor met betrekking tot de huidige zorgregeling zoals deze is opgenomen in het ouderschapsplan op basis van wet- en regelgeving, literatuur, dossieranalyse en jurisprudentieonderzoek?

Deelvragen

Theoretisch-juridische deelvragen

- Wat is een ouderschapsplan op basis van wet- en regelgeving en literatuur?
- Wat is een zorgregeling op basis van wet- en regelgeving en literatuur?

Praktijkgerichte deelvragen

- Onder welke feiten en omstandigheden functioneert de huidige zorgregeling op basis van dossieranalyse?
- Onder welke feiten en omstandigheden functioneert de huidige zorgregeling op basis van jurisprudentieonderzoek?

1.3 Onderzoeksmethoden

In deze paragraaf wordt beschreven van welke onderzoeksmethode per deelvraag is gebruikt om de deelvragen te beantwoorden.

Wat is een ouderschapsplan op basis van wet- en regelgeving en literatuur?

Om deze deelvraag te beantwoorden heb ik gebruik gemaakt van het theoretisch-juridische onderzoeksgedeelte. Wetgeving en literatuur zijn geraadpleegd. De volgende boeken zijn geraadpleegd: 'Theoretisch fundament bij de aanpak van complexe scheidingen' van Jeugdzorg en 'Scheiden in Nederland' van Annette M. van Riemsdijk. Tevens is gebruik gemaakt van de brochure 'Uit elkaar....En de kinderen dan?' afkomstig van het Ministerie van Jeugd en Gezin (momenteel Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport).

Ook is aandacht besteed aan de Memorie van Toelichting bij de Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige echtscheiding en het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

Daarnaast is gebruik gemaakt van een juridisch kennisbank/portaal genaamd INA personen- en familierecht van uitgeverij SDU. In het juridisch portaal is gekeken naar de volgende titels: Kinderen en echtscheiding, Ouderschapsplan, De juridische vereisten voor een ouderschapsplan en Betrokkenheid bij de kinderen bij het opstellen van het ouderschapsplan. De genoemde titels zijn geschreven door prof. mr. P. Vlaardingebroek.

Wat is een zorgregeling op basis van wet- en regelgeving en literatuur?

Voor de beantwoording van deze deelvraag is gebruik gemaakt van het theoretisch-juridische onderzoeksgedeelte. Wetgeving en literatuur zijn hierbij geraadpleegd.

De Memorie van Toelichting bij de Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige echtscheiding, het Burgerlijk Wetboek en het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering zijn tevens geraadpleegd.

Voor de beantwoording van deze deelvraag zijn de volgende boeken geraadpleegd: 'Het hedendaagse personen- en familierecht' geschreven door hoogleraar Vlaardingebroek, 'Scheiden en de kinderen' geschreven door scheidingsonderzoeker E. Spruijt en 'Kind in bemiddeling, over de transformatie van ex-partners in collega-ouders en de kindermomenten in bemiddeling' geschreven door raadsheer C. van Leuven. Tevens is een artikel van de Raad voor de Kinderbescherming geraadpleegd. Het artikel is gepubliceerd door het Ministerie van Justitie en Veiligheid.

Daarnaast is gebruik gemaakt van een juridisch kennisbank/portaal genaamd INA en hierbij zijn de volgende titels geraadpleegd: Omgang, consultatie en informatie; Ontzeggingsgronden; Ouderschapsplan; Gezag en Iets over de praktijk van het omgangsrecht. De genoemde titels zijn geschreven door prof. mr. P. Vlaardingebroek.

Bij de behandeling van deze deelvraag komen de diverse onderdelen die onder de zorgregeling vallen aan bod. Hierbij kan onder meer gedacht worden aan de verblijfplaats van het kind, de communicatie tussen de ouders en medische zorg. Tevens komt aan bod de vraag wanneer er sprake is van een zorgregeling in een ouderschapsplan. Er is gekeken naar een Kamerstuk uit 2008/09 hiervoor.

Ten slotte zal gekeken worden naar een arrest uit 2013⁷ waarbij er meer informatie over het klemcriterium naar boven komt, aangezien een zorgregeling door de rechter gewijzigd kan worden als het kind klem en verloren kan raken.

Onder welke feiten en omstandigheden functioneert de huidige zorgregeling op basis van dossieranalyse?

Voor de beantwoording van deze deelvraag is gekeken naar 15 praktijkdossiers. Uit de dossiers is naar voren gekomen hoe de huidige zorgregeling functioneert. Gekeken is naar de feiten en omstandigheden die de rechter in overweging neemt bij de vaststelling van de zorgregeling.

Voor 15 praktijkdossiers is gekozen, omdat deze dossiers raakvlakken vertonen op belangrijke onderdelen die relevant zijn voor het onderzoek en deze goed beantwoorden aan de vraag van de opdrachtgever, het advocatenkantoor.

Het gaat hierbij om dossiers die betrekking hebben op het personen- en familierecht waarin sprake is van ouders die uit elkaar gaan, waarbij gedurende de relatie van partijen minderjarige kinderen

---

⁷ Hof Amsterdam 10 december 2013, ECLI:NL:GHAMS:2013:4872.

zijn geboren. De dossiers bevatten stukken met informatie over het kind en diens ontwikkeling. Verder heb ik diverse stukken in het dossier geanalyseerd, zoals rapporten van de Raad voor de Kinderbescherming, analyses van Middin, analyses van Veilig Team, analyses van Veilig Verder Team, Opvoedpoli, analyses van therapeuten en ouderschapsplannen. Tevens zitten er in de dossiers gerechtelijke uitspraken in de vorm van een beschikking die eveneens geanalyseerd is.

De dossiers zijn geanalyseerd om een helder beeld te krijgen over het oordeel van de rechter bij de vaststelling van de zorgregeling tussen partijen en de wijze waarop deze momenteel functioneert.

Op basis van de volgende onderwerpen zijn de dossiers geanalyseerd:

- De leeftijd van het kind;
- De verblijfplaats van het kind;
- Communicatie tussen de ouders;
- De schoolprestaties van het kind;
- De (gedrags-)ontwikkeling van het kind en;
- Duur van het geschil (chtscheidingsperiode).

Onder welke feiten en omstandigheden functioneert de huidige zorgregeling op basis van jurisprudentieonderzoek?

Voor de beantwoording van deze deelvraag is gekeken naar 15 gerechtelijke uitspraken die gevonden zijn op basis van de hiervoor genoemde onderwerpen (topics). Op basis van deze onderwerpen zijn de zaken geanalyseerd.

De verplichting tot het opstellen van een ouderschapsplan en daarmee de zorgregeling is sinds 2009 ingevoerd. Onderzocht is wat het resultaat is van deze verplichting en of deze geleid heeft tot het gewenste effect. Het effect is immers dat het kind zo min mogelijk last ervaart in diens ontwikkeling en zo min mogelijk meekrijgt van de relatiebeëindiging van diens ouders.

Om een goed beeld te krijgen van het effect van de zorgregeling is gekeken naar gerechtelijke uitspraken die voor 2015 zijn gedaan, omdat in de dossieranalyse gekeken is naar dossiers uit 2016 en 2017.

Bij het jurisprudentieonderzoek is niet gekeken naar de duur van het geschil, omdat uit jurisprudentie niet blijkt hoe lang partijen in geschil met elkaar zijn/procederen.

Er is gebruik gemaakt van de volgende uitspraken:

- Een uitspraak van het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden uit 2014.⁸
- Een uitspraak van het gerechtshof Den Haag uit 2013.⁹
- Een uitspraak van het gerechtshof Den Haag uit 2012.¹⁰
- Een uitspraak van het gerechtshof Den Haag uit 2013.¹¹
- Een uitspraak van het gerechtshof Den Haag uit 2014.¹²

---

⁸ Hof Arnhem-Leeuwarden 21 augustus 2014, ECLI:NL:GHARL:2014:7094.

⁹ Hof Den Haag 24 april 2013, ECLI:NL:GHDHA:2013:CA0474.

¹⁰ Hof Den Haag 18 juli 2012, ECLI:NL:GHSGR:2012:BX2503.

¹¹ Hof Den Haag 10 april 2013, ECLI:NL:GHDHA:2013:CA1131.

- Een uitspraak van het gerechtshof Amsterdam uit 2013.¹³
- Een uitspraak van rechtbank Middelburg uit 2010.¹⁴
- Een uitspraak van het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden uit 2013.¹⁵
- Een uitspraak van het gerechtshof Amsterdam uit 2014.¹⁶
- Een uitspraak van het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden uit 2013.¹⁷
- Een uitspraak van rechtbank Middelburg uit 2011.¹⁸
- Een uitspraak van het gerechtshof Amsterdam uit 2014.¹⁹
- Een uitspraak van het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden uit 2014.²⁰
- Een uitspraak van het gerechtshof Amsterdam uit 2014.²¹
- Een uitspraak van het gerechtshof Den Haag uit 2014.²²

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 komt het juridisch kader over het ouderschapsplan aan bod waarin bekeken wordt wat het ouderschapsplan is, wat een zorgregeling is en wanneer sprake is van een zorgregeling.

Vervolgens zullen in hoofdstuk 3 en 4 de resultaten besproken worden van de dossieranalyse en het jurisprudentieonderzoek over hoe de zorgregeling in de praktijk functioneert.

In hoofdstuk 5 wordt een conclusie gevormd naar aanleiding van de theoretisch-juridische deelvragen en de praktijkgerichte deelvragen, waarbij er duidelijkheid komt over de functionering van de huidige zorgregeling.

Tot slot zal in hoofdstuk 6 het advies aan het advocatenkantoor worden opgenomen.

---

¹² Hof Den Haag 23 juli 2014, ECLI:NL:GHDHA:2014:2539.

¹³ Hof Amsterdam 26 februari 2013, ECLI:NL:GHAMS:2013:3814.

¹⁴ Rb. Middelburg 11 augustus 2010, ECLI:NL:RBMID:2010:BQ6337.

¹⁵ Hof Arnhem-Leeuwarden 18 april 2013, ECLI:NL:GHARL:2013:BZ9261.

¹⁶ Hof Amsterdam 15 april 2014, ECLI:NL:GHAMS:2014:6061.

¹⁷ Hof Arnhem-Leeuwarden 18 juli 2013, ECLI:NL:GHARL:2013:5442.

¹⁸ Rb. Middelburg 3 augustus 2011, ECLI:NL:RBMID:2011:BR4287.

¹⁹ Hof Amsterdam 2 september 2014, ECLI:NL:GHAMS:2014:6042.

²⁰ Hof Arnhem-Leeuwarden 9 december 2014, ECLI:NL:GHARL:2014:9645.

²¹ Hof Amsterdam 26 augustus 2014, ECLI:NL:GHAMS:2014:6127.

²² Hof Den Haag 15 januari 2014, ECLI:NL:GHDHA:2014:197.

Hoofdstuk 2: Juridisch kader

2.1 Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige echtscheiding

De verplichting om een ouderschapsplan op te stellen tijdens een echtscheidingsprocedure bestond lange tijd niet. De wettelijke verplichting om een ouderschapsplan op te stellen is van kracht gegaan in 2009. Op 1 maart 2009 is namelijk de 'Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige echtscheiding'²³ in werking getreden. Deze wet stelt dat er een ouderschapsplan opgesteld dient te worden indien er sprake is van een huwelijk of geregistreerd partnerschap, de ouders besloten hebben te scheiden en er uit het huwelijk dan wel geregistreerd partnerschap kinderen zijn voortgekomen die ten tijde van de scheiding minderjarig zijn.

2.1.1 Het ouderschapsplan in de zorgregeling

Eén van de afspraken die het ouderschapsplan dient te bevatten is de afspraak over de zorgregeling. In de zorgregeling staat onder meer wat de hoofdverblijfplaats van het kind zal zijn en hoe de opvoed- en zorgtaken verdeeld zullen worden tussen de ouders. Uitgangspunt hierbij is dat de ouders gelijkwaardige posities hebben in het belang van het kind.²⁴ Betrokkenen bij een zorgregeling zijn het kind en de ouders.²⁵ De wet schrijft voor dat een minderjarig kind vanaf de leeftijd van 12 jaar in de rechtszaak betrokken kan worden door het kind zijn mening kenbaar te laten maken aan de rechter.²⁶

2.1.2 Het belang van heldere afspraken in het ouderschapsplan

Voor de ontwikkeling van het kind is het van belang dat het kind goede contacten onderhoudt met beide ouders. Tevens dient duidelijk te zijn hoe het kind wordt opgevoed en verzorgd. Hierover zullen onderlinge afspraken gemaakt moeten worden om onnodige conflicten in de toekomst te voorkomen.²⁷ Deze afspraken dienen vastgelegd te worden in een ouderschapsplan die gevoegd dient te worden bij het verzoek tot echtscheiding aan het verzoekschrift op grond van artikel 815 juncto artikel 278 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (hierna: RV). Indien er geen ouderschapsplan wordt ingediend kan de rechter het verzoek niet-ontvankelijk verklaren.

2.1.3 Het doel van de Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige echtscheiding

De Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige echtscheiding is in het leven geroepen om ervoor te zorgen dat het kind zo min mogelijk hinder ondervindt van de scheiding van zijn ouders. Daarnaast is bovengenoemde wet gemaakt om scheidings- en omgangsproblematiek zo veel mogelijk te beperken.²⁸

---

²³ Overheid.nl, *Wet- en regelgeving, Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige scheiding*. Geraadpleegd op 12 februari 2018, van <http://wetten.overheid.nl/BWBR0024844/2009-03-01>.

²⁴ Kennisbank INA Personen- en familierecht (auteur: prof. mr. P. Vlaardingerbroek) [Computerprogramma](voor abonnees). *Kinderen en echtscheiding, Ouderschapsplan*. Den Haag: Sdu.

²⁵ Kennisbank INA Personen- en familierecht (auteur: prof. mr. P. Vlaardingerbroek) [Computerprogramma](voor abonnees). *De effectuering van de zorg/omgangsregeling*. Den Haag: Sdu.

²⁶ Artikel 809 lid 1 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

²⁷ *Kamerstukken II* 2004/05, 30145, nr. 3, p. 1 (MvT).

²⁸ *Kamerstukken II* 2004/05, 30145, nr. 3, p. 1 (MvT).

In het wetsvoorstel van 'de Wet bevordering ouderschap en zorgvuldige echtscheiding' is men ervan uit gegaan dat ook na de scheiding beide ouders verantwoordelijk blijven voor de verzorging, opvoeding en ontwikkeling van hun kind(eren). Deze gezamenlijke verantwoordelijkheid is met name van belang bij de uitoefening van het gezamenlijke gezag.²⁹ Tevens brengt dit met zich mee dat ouders al in een vroeg stadium van de echtscheidingsprocedure bewust bezig zijn met niet alleen de scheiding die zich op dat moment afspeelt, maar ook over de opvoedkundige gevolgen die de echtscheiding met zich meebrengt.³⁰

De wetgever heeft met de inwerkingtreding van de Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige echtscheiding beoogd dat partijen openlijk en op effectieve wijze met elkaar communiceren over zowel de echtscheidingsprocedure als de invulling van de opvoed- en zorgtaken na de echtscheiding. Het belang van het kind staat hierin centraal. Het kind behoort tijdens en na de echtscheidingsprocedure zo min mogelijk hinder te ondervinden aan de relatiebeëindiging van diens ouders.

2.1.4 De juridische verantwoordelijkheid van de ouders

In artikel 1:247 van het Burgerlijk Wetboek (hierna: BW) staat dat het de plicht van de ouders is om het kind op te voeden en te verzorgen. Tevens staat in hetzelfde artikel dat de ouders elkaars band met het kind behoren te bevorderen. Met de komst van de Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige echtscheiding is er een regeling ontstaan in artikel 1:253a BW waarin staat opgenomen dat elke ouder afzonderlijk de rechtbank kan verzoeken om een regeling te treffen omtrent de uitoefening van het ouderlijke gezag en de toedeling omtrent de zorg- en opvoedtaken.³¹

2.1.5 De rol van de overheid

Naast de ouders heeft ook de overheid een belangrijke rol gedurende het echtscheidingsproces. De overheid dient het contact tussen de ouders en het kind op een positieve manier te bevorderen op grond van artikel 8 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (hierna: EVRM). Deze belangrijke rol van de overheid blijkt ook uit artikel 9 van het Verdrag inzake de rechten van het kind (hierna: IVRK).³² Daarnaast regelt artikel 1:377a BW de omgangsplicht met beide ouders, hetgeen aansluit op artikel 8 EVRM (omgangsrecht tussen ouders en het kind).

In artikel 9 van IVRK staat opgenomen dat een kind niet afgezonderd mag worden van zijn ouders, tenzij dit in het belang van het kind is. Tevens staat in artikel 16 IVRK dat geen enkel kind onderworpen mag worden aan onrechtmatige inmenging in zijn of haar privacy, gezinsleven, woning of correspondentie. De rechter dient bij zijn uitspraken met alle bovengenoemde punten rekening te houden. Aangezien diverse instanties gedurende het echtscheidingsproces verslag doen aan de rechter, dient de overheid als toezichthoudend orgaan in het oog te houden dat wet- en regelgeving op een juiste manier worden gevolgd. De Nederlandse overheid dient alles te

---

²⁹ *Kamerstukken II* 2004/05, 30145, nr. 3, p. 1 (MvT).

³⁰ *Kamerstukken II* 2004/05, 30145, nr. 3, p. 1 (MvT).

³¹ Vlaardingerbroek, P., Blankman, K., Van der Linden, A.P., Punselie, E.C.C., Schrama, W. (2017). *Het hedendaagse personen- en familierecht* (8^e druk). Deventer: Wolters Kluwer. P. 528.

³² *Kamerstukken II* 2004/05, 30145, nr. 3, p. 4 (MvT).

bewerkstelligen om de zorgregeling die door beide ouders gezamenlijk is opgesteld te effectueren.³³

In dit hoofdstuk zullen de deelvragen aan bod komen die betrekking hebben op de toepasselijke wet- en regelgeving en literatuur.

2.2 Wat is een ouderschapsplan op basis van wet- en regelgeving en literatuur?

Om advies uit te kunnen brengen over de huidige zorgregeling in een ouderschapsplan is van belang te weten wat een ouderschapsplan omvat. In deze paragraaf leest u wat een ouderschapsplan is en wat daaronder verstaan kan worden volgens wet- en regelgeving en literatuur.

De Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige echtscheiding verplicht ouders een ouderschapsplan op te stellen indien zij uit elkaar gaan. Het doel van het wetsvoorstel was het kind zo veel mogelijk te ontzien tijdens de echtscheidingsprocedure en te voorkomen dat het last ondervindt in zijn ontwikkeling vanwege de relatiebeëindiging van zijn ouders en dat de ouders afspraken maken in het belang van het kind voor de lange termijn. Ouders dienen met elkaar een zorgregeling op te maken die de zorg- en opvoedtaken omvat.³⁴

De Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige echtscheiding regelt echtscheidingen in Nederland indien er sprake is van één of meer minderjarige kinderen tussen partijen. Deze wet regelt onder andere de volgende zaken:³⁵

- Ouders hebben in principe gezamenlijk het gezag over het kind, tenzij er sprake is van een dreiging van een onaanvaardbaar risico dat het kind klem of verloren kan raken tussen de ouders en hier op korte termijn geen verbetering in komt;
- De plicht van de ouders op omgang met het kind, tenzij de rechter dit ontzegt op verzoek van één van de partijen;
- Het recht van het kind op gelijkwaardige verzorging door zijn ouders;
- De verplichting van de ouders om een ouderschapsplan op te stellen waarbij de kinderen betrokken moeten zijn.

Een ouderschapsplan dient ervoor te zorgen dat ouders actief nadenken over de opvoeding en ontwikkeling van hun kind na de echtscheiding. Door het opmaken van een ouderschapsplan worden ouders in een relatief vroeg stadium voorbereid op de toekomst en kunnen de ouders nadenken over hoe zij het kind gaan opvoeden en aan welke regels het kind zich onder meer dient te houden. Uitgangspunt hierbij is dat de ouders geen conflicten met elkaar hebben en er sprake is van een goede relatie tussen het kind en de ouders voor het bevorderen van een positieve

---

³³ Kennisbank INA Personen- en familierecht (auteur: prof. mr. P. Vlaardingerbroek) [Computerprogramma](voor abonnees). *Omgang, consultatie en informatie, De effectuering van de zorg/omgangsregeling*. Den Haag: Sdu.

³⁴ Kennisbank INA Personen- en familierecht (auteur: prof. mr. P. Vlaardingerbroek) [Computerprogramma](voor abonnees). *Kinderen en echtscheiding, Ouderschapsplan*. Den Haag: Sdu.

³⁵ Groenhuijsen, E. Jeugdzorg Nederland. *Theoretisch fundament bij de aanpak van complexe scheidingen*. P.11.

ontwikkeling van het kind.³⁶ De ouders behoren met een concreet plan te komen over de invulling van het gezag na de scheiding.³⁷

Doel van de wet is hiermee ook dat ouders nadenken over de consequenties van de scheiding voor de kinderen.³⁸

2.2.1 Vereisten bij het opstellen van een ouderschapsplan

Er gelden geen materiële vereisten bij het opstellen van een ouderschapsplan.³⁹ Het staat de ouders in grote mate vrij om de inhoud van het ouderschapsplan naar eigen (lees: gezamenlijk) inzicht vorm te geven.⁴⁰

Wel zijn er formele vereisten waarmee partijen rekening dienen te houden alvorens zij een ouderschapsplan in kunnen dienen. De wet vermeldt dat een ouderschapsplan ingediend dient te worden door gehuwden of personen die een geregistreerd partnerschap met elkaar zijn aangegaan bij het verzoekschrift tot echtscheiding, aldus artikel 815 juncto artikel 278 RV. Dit vereiste ziet op de ontvankelijkheid van het verzoekschrift. Ouders kunnen zelf bepalen welke afspraken zij in het ouderschapsplan willen vastleggen en die zij in het belang van het kind achten.⁴¹

Echter, de ouders zijn niet geheel vrij in het invullen en bepalen van de inhoud van een ouderschapsplan. In artikel 815 lid 3 RV staan minimale vereisten opgenomen waar het ouderschapsplan aan dient te voldoen. De inhoud van het ouderschapsplan dient minimaal aan de volgende punten te voldoen:

'a. de wijze waarop de echtgenoten de zorg- en opvoedingstaken, bedoeld in artikel 247 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek, verdelen of het recht en de verplichting tot omgang, bedoeld in artikel 377a, eerste lid, van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek vormgeven;

b. de wijze waarop de echtgenoten elkaar informatie verschaffen en raadplegen omtrent gewichtige aangelegenheden met betrekking tot de persoon en het vermogen van de minderjarige kinderen;

c. de kosten van de verzorging en opvoeding van de minderjarige kinderen.⁴²

2.2.2. De verplichting van een ouderschapsplan voor alle ouders met minderjarige kinderen

De verplichting tot het opstellen van een ouderschapsplan geldt niet alleen voor ouders die met elkaar gehuwd zijn of een geregistreerd partnerschap met elkaar zijn aangegaan, maar ook voor samenwonende ouders die uit elkaar willen gaan en die een of meer minderjarige kinderen hebben. De aanleiding die hieraan ten grondslag ligt is de gelijkwaardige posities van de ouders. Zo dienen samenwonende ouders verplicht een ouderschapsplan aan de rechtbank voor te leggen wanneer zij een verzoek indienen als bedoeld in artikel 1:253a BW. Het gaat hierbij om een verzoek waarin aan

³⁶ Rouvoet, A. Het Ministerie van Jeugd en Gezin. *Uit elkaar...En de kinderen dan?, Het ouderschapsplan: aandachtspunten*. P.40.

³⁷ Van Riemsdijk, A. (2011). *Scheiden in Nederland* (1^e druk). Apeldoorn: Maklu. P. 87.

³⁸ Kamerstukken II 2004/05, 30145, nr. 3, p. 1 (MvT).

Geraadpleegd op 11 april 2018, van <https://www.echtscheiding-wijzer.nl/ouderschapsplan.html>.

³⁹ Kennisbank INA Personen- en familierecht (auteur: prof. mr. P. Vlaardingerbroek) [Computerprogramma](voor abonnees). *Mediation (scheidingsbemiddeling), De juridische vereisten voor een ouderschapsplan*. Den Haag: Sdu.

⁴⁰ Kamerstukken II 2004/05, 30145, nr. 3, p. 5 (MvT).

⁴¹ Kamerstukken II 2004/05, 30145, nr. 3, p. 4 (MvT).

⁴² Artikel 815 lid 3 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

de rechtbank gevraagd wordt een regeling te treffen die betrekking heeft op geschillen over de verdeling van zorg- en opvoedtaken.⁴³

Ouders zijn wettelijk verplicht om de kinderen op gepaste wijze te betrekken bij het opstellen van het ouderschapsplan.

Op basis van het voorgaande kan geconcludeerd worden dat ouders bij het opstellen van het ouderschapsplan veel vrije ruimte hebben om het een en ander op papier te zetten, maar zich wel dienen te houden aan de materiële en formele vereisten die de wet stelt. De verplichting tot het opstellen van een ouderschapsplan is niet alleen voorbehouden aan ouders met minderjarige die gehuwd zijn of die een geregistreerd partnerschap hebben gesloten. De verplichting geldt eveneens voor samenwonende ouders die uit elkaar gaan en minderjarige kinderen hebben.

2.3 Wat is een zorgregeling op basis van wet- en regelgeving en literatuur?

Om advies uit te brengen over de zorgregeling in het ouderschapsplan, zal eerst bekeken moeten worden wat de zorgregeling omvat. In deze paragraaf leest u wat er verstaan wordt onder de zorgregeling en wordt u geïnformeerd over de diverse onderdelen die onder de zorgregeling vallen in het ouderschapsplan. Daarnaast zal aan bod komen wanneer sprake is van een zorgregeling.

2.3.1 De zorgregeling

De zorgregeling ziet toe op de zorg- en opvoedtaken. Ouders dienen hieromtrent afspraken met elkaar te maken en deze op te nemen in het ouderschapsplan. Vaak wordt gesproken van een aparte omgangsregeling, maar deze regeling valt onder de zorgregeling.⁴⁴ De rechter kan eveneens de zorg- en opvoedtaken vaststellen indien hij dit in het belang van het kind acht.⁴⁵ De betrokkenen bij de zorgregeling zijn meestal de ouders en het kind.⁴⁶

2.3.2 Het doel van de zorgregeling

Het doel van de zorgregeling en daarmee de wet is gelijkwaardig ouderschap.⁴⁷ Gelijkwaardig ouderschap ziet toe op de gelijkwaardige positie van de ouders bij de opvoeding en verzorging van het kind. Bij de afweging van de belangen en rechten van het kind en de ouders, weegt het belang van het kind het zwaarst.⁴⁸ Partijen kunnen afspraken maken in overleg met elkaar. Indien betrokkenen er onderling niet uit komen, dan kunnen zij naar de rechter stappen. In dergelijke situaties stelt de rechter een zorgregeling vast. De belangrijkste overweging is hierin het belang van het kind. De rechtbank kan zich laten bijstaan door onder andere de Raad van de

---

⁴³ Kennisbank INA Personen- en familierecht (auteur: prof. mr. P. Vlaardingerbroek)

[Computerprogramma](voor abonnees). *Kinderen en echtscheiding, Ouderschapsplan*. Den Haag: Sdu.

⁴⁴ Spruijt, E. (2014). *Handboek scheiden en de kinderen. Voor de beroepskracht die met scheidingskinderen te maken heeft* (2^e druk). Houten: Bohn Stafleu van Loghum. P. 119.

⁴⁵ *Kamerstukken II* 2004/05, 30145, nr. 3, p. 14 (MvT).

⁴⁶ Kennisbank INA Personen- en familierecht (auteur: prof. mr. P. Vlaardingerbroek)

[Computerprogramma](voor abonnees). *Omgang, consultatie en informatie*. Den Haag: Sdu.

⁴⁷ *Kamerstukken II* 2004/05, 30145, nr. 3, p. 1 (MvT)

⁴⁸ Kennisbank INA Personen- en familierecht (auteur: prof. mr. P. Vlaardingerbroek)

[Computerprogramma](voor abonnees). *Omgang, consultatie en informatie, Iets over de praktijk van het omgangsrecht*. Den Haag: Sdu.

Kinderbescherming (hierna: RvdK).⁴⁹ De RvdK doet onderzoek en adviseert vervolgens de rechtbank in het specifieke geval.

2.3.3 De zorg- en opvoedtaken

In artikel 815 lid 3 sub a RV staat dat ouders in het ouderschapsplan afspraken moeten opnemen omtrent de wijze waarop zij de zorg- en opvoedtaken verdelen en het recht en de verplichting tot omgang met het kind vormgeven. In hetzelfde artikel wordt verwezen naar artikel 1:247 BW. In artikel 1:247 BW wordt aangegeven wat onder zorg- en opvoedtaken verstaan dient te worden, namelijk de plicht van de ouders om het kind te verzorgen en op te voeden. Verder staat in artikel 1:247 BW dat onder verzorging en opvoeding het volgende verstaan wordt:

*'Onder verzorging en opvoeding worden mede verstaan de zorg en de verantwoordelijkheid voor het geestelijk en lichamelijk welzijn en de veiligheid van het kind alsmede het bevorderen van de ontwikkeling van zijn persoonlijkheid. In de verzorging en opvoeding van het kind passen de ouders geen geestelijk of lichamelijk geweld of enige andere vernederende behandeling toe.'*⁵⁰

Artikel 815 lid 3 sub a RV verwijst ook naar artikel 1:377a lid 1 BW. In artikel 1:377a lid 1 BW staat het volgende:

'Het kind heeft het recht op omgang met zijn ouders en met degene die in een nauwe persoonlijke betrekking tot hem staat. De niet met het gezag belaste ouder heeft het recht op en de verplichting tot omgang met zijn kind.'

De wetgever acht het belangrijk dat het kind contact heeft met beide ouders.⁵¹ Het recht op omgang heeft weer betrekking op de zorgregeling.⁵² De rechter kan een ouder echter de omgang met het kind ontzeggen indien:

*'a. omgang ernstig nadeel zou opleveren voor de geestelijke of lichamelijke ontwikkeling van het kind, of
b. de ouder of degene die in een nauwe persoonlijke betrekking staat tot het kind kennelijk ongeschikt of kennelijk niet in staat moet worden geacht tot omgang, of
c. het kind dat twaalf jaren of ouder is, bij zijn verhoor van ernstige bezwaren tegen omgang met zijn ouder of met degene met wie hij in een nauwe persoonlijke betrekking staat heeft doen blijken, of
d. omgang anderszins in strijd is met zwaarwegende belangen van het kind.'*⁵³

Deze ontzeggingsgronden zijn limitatief en in het belang van het kind.⁵⁴

---

⁴⁹ Raad voor de Kinderbescherming, Ministerie van Justitie en Veiligheid. *Hoe verloopt een onderzoek van de Raad voor de Kinderbescherming?* Geraadpleegd op 10 augustus 2018, van <https://www.kinderbescherming.nl/voor-kind-en-ouder/hoe-verloopt-een-raadsonderzoek>.

⁵⁰ Artikel 247 lid 2 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek.

⁵¹ Kennisbank INA Personen- en familierecht (auteur: prof. mr. P. Vlaardingerbroek)

[Computerprogramma](voor abonnees). *Omgang, consultatie en informatie, Omgangsplicht*. Den Haag: Sdu.

⁵² Vlaardingerbroek, P., Blankman, K., Van der Linden, A.P., Punselie, E.C.C., Schrama, W. (2017).

Het hedendaagse personen- en familierecht (8^e druk). Deventer: Wolters Kluwer. P. 527.

⁵³ Artikel 377a lid 3 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek.

⁵⁴ Kennisbank INA Personen- en familierecht (auteur: prof. mr. P. Vlaardingerbroek)

[Computerprogramma](voor abonnees). *Omgang, consultatie en informatie, De vier ontzeggingsgronden van artikel 1:377a BW*. Den Haag: Sdu.

2.3.4 In uitzonderlijke gevallen hoeft geen zorgregeling opgenomen te worden

Een zorgregeling is een verplichte regeling in het ouderschapsplan wanneer partijen uit elkaar gaan. De rechter kan echter besluiten dat er geen zorgregeling opgenomen hoeft te worden indien er een kans aanwezig is dat het kind klem en verloren dreigt te raken, bijvoorbeeld vanwege een loyaliteitsconflict.

In artikel 1:251 BW staat dat indien ouders gedurende hun relatie samen het gezag hebben over het kind en zij uit elkaar gaan, zij dit gezamenlijke gezag over het kind blijven houden.

2.3.4.1 Klem en verloren

De rechter kan beslissen dat van de verplichte zorgregeling afgeweken dient te worden door het gezag toe te wijzen aan één ouder. Volgens artikel 1:251a BW kan de rechter het gezag toewijzen aan één van de ouders indien:

'a. er een onaanvaardbaar risico is dat het kind klem of verloren zou raken tussen de ouders en niet te verwachten is dat hierin binnen afzienbare tijd voldoende verbetering zou komen, of
*b. wijziging van het gezag anderszins in het belang van het kind noodzakelijk is.'*⁵⁵

Of hiervan sprake is, is afhankelijk van de specifieke situatie. Elke echtscheidingszaak is uniek en hetgeen door de rechter wordt beslist hangt af van de specifieke omstandigheden. In een uitspraak van het gerechtshof Amsterdam⁵⁶ is bepaald dat sprake is van klem en verloren indien iedere vorm van communicatie tussen de ouders onderling ontbreekt of indien sprake is van spanningen tussen de ouders. Dit maakt het nemen van beslissingen, in het kader van de opvoeding en verzorging, in het belang van de kinderen moeizaam. In bovengenoemde zaak waren de kinderen loyaal aan de moeder en wezen zij hun vader af. De rechter zag geen verbetering op de korte termijn en wees het gezag toe aan de moeder. De rechter achtte in de zaak de kans groot dat de kinderen klem en verloren zouden raken indien beide ouders gezamenlijk het gezag over de kinderen zouden hebben.

2.3.5 Onderdelen van de zorgregeling

De heer Van Leuven heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan het ouderschapsplan.⁵⁷ Zo heeft Van Leuven een model opgesteld dat gebruikt kan worden bij het opstellen van een ouderschapsplan en daarmee de zorgregeling.

In het model dat Van Leuven heeft opgesteld voor de zorgregeling in het ouderschapsplan, worden diverse onderdelen genoemd. De volgende onderdelen vallen onder de zorgregeling volgens Van Leuven:⁵⁸

- Gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag

In dit gedeelte staat dat de ouders, in belang van het kind, het nodig achten dat zij gezamenlijk het gezag blijven uitoefenen over het kind en dat het kind contact heeft met beide ouders.

---

⁵⁵ Artikel 251a van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek.

⁵⁶ Hof Amsterdam 10 december 2013, ECLI:NL:GHAMS:2013:4872.

⁵⁷ *Kamerstukken I* 2008/09, 30145, 388, nr. 8, p. 22.

⁵⁸ C. Van Leuven, A. Hendriks. (2006). *Kind in bemiddeling. Over de transformatie van ex-partners in collega-ouders en de kindermomenten in bemiddeling* (3^e druk), Amsterdam: SWP. P. 133-138.

- Hoofdverblijfplaats/paspoort/verhuizing
Hieronder staat opgenomen bij welke ouder het kind zijn hoofdverblijfplaats zal hebben en dat de ouders met elkaar overleg moeten voeren indien het kind zijn hoofdverblijfplaats zal wijzigen, oftewel verhuizen. Tevens staat hierin opgenomen welke ouder het paspoort van het kind bij zich houdt.
- Verzorging en opvoeding
In dit gedeelte staat hoe de verdeling van de zorg- en opvoedtaken wordt geregeld tussen de ouders onderling.
- Halen en brengen
In dit gedeelte staat opgenomen dat de ouders het kind moeten brengen en ophalen wanneer er gewisseld wordt. Het halen en brengen ziet niet alleen op het wisselen van de ene ouder naar de andere ouder, maar onder meer ook op het ophalen van school, sportactiviteiten en speelafspraken bij vrienden.
- Dagelijkse zorg
In dit gedeelte staat dat de ouder bij wie het kind op dat moment verblijft verantwoordelijk is voor de dagelijkse zorg.
- Telefonisch, email en internetcontacten
Hierin staat dat geen van de ouders het kind mag tegenhouden om contact op te nemen met de andere ouder via de telefoon, e-mail of het internet.
- Schoolkeuze
In dit onderdeel staat dat de ouders samen een keuze maken voor een bepaalde (type) school waar het kind naartoe gaat en dat zij, afhankelijk van de leeftijd van het kind, het kind hierin moeten laten meebeslissen.
- Schoolinformatie
Hierin staat dat de ouders elkaar op de hoogte behoren te houden met betrekking tot de schoolprestaties van het kind.
- Ouderavonden
In dit deel wordt geregeld dat de ouders in overleg samen of apart de ouderavonden van het kind bezoeken.
- Huiswerk
in dit onderdeel staat opgenomen dat de ouders erop dienen toe te zien dat het kind zijn huiswerk maakt.
- Sport
Hierin staat dat de ouders met elkaar moeten overleggen welke sport het kind mag beoefenen en laten het kind hierin meebeslissen.
- Medische aangelegenheden
De ouders moeten met elkaar overleg voeren omtrent medische aangelegenheden. Indien zich een acute omstandigheid voordoet, dient de ouder die bij het kind aanwezig is een beslissing te nemen en de andere ouder te informeren.
- Informatie en consultatie
De ouders behoren elkaar te informeren omtrent gewichtige redenen die betrekking hebben op het kind en het vermogen van het kind.

- Respectvol ouderschap
De ouders moeten respectvol met elkaar omgaan en ervoor waken dat derden zich met de gezinssituatie bemoeien. Termen als 'papa en mama' dienen exclusief te blijven.
- Contact met familieleden
De ouders mogen contact tussen het kind en familieleden niet in de weg staan en behoren dergelijk contact juist te bevorderen.
- Kinderalimentatie, bijdrage in de studie en levensonderhoud jongmeerderjarige en studiekosten na 21 jaar
Rond deze zaken dienen de ouders heldere afspraken te maken.

Uit het bovenstaande blijkt dat de zorgregeling een regeling betreft die toeziet op de zorg- en opvoedtaken. Ouders dienen hieromtrent heldere afspraken met elkaar te maken en deze op te nemen in het ouderschapsplan. De doelstelling van de zorgregeling is zorgen voor gelijkwaardig ouderschap en is een verplicht onderdeel van het ouderschapsplan.

Hoewel de zorgregeling een verplicht onderdeel in het ouderschapsplan is, kan de rechter bij uitzondering besluiten dat er geen zorgregeling opgenomen hoeft te worden. In een dergelijk geval wijst de rechter het gezag toe aan één van de ouders. De rechter gaat hiertoe over indien er een kans bestaat dat het kind klem en verloren dreigt te raken, bijvoorbeeld vanwege een loyaliteitsconflict.

In de zorgregeling in het ouderschapsplan maken partijen afspraken met elkaar in belang van het kind over onder meer de uitoefening van gezag.

2.4 Spreekrecht voor minderjarigen van 12 jaar en ouder

Sinds 1982 kunnen minderjarige kinderen in de leeftijd van 12 jaar en ouder gehoord worden door de rechter, indien zij hun mening kenbaar willen maken.⁵⁹ Dit wordt in de praktijk ook wel 'kindgesprek', 'kinderverhoor/kindverhoor' of 'het spreekrecht voor minderjarigen genoemd'.

2.4.1 Spreekrecht kind wettelijk verankerd

Het recht van het kind om zijn mening kenbaar te maken aan de rechter in civiele procedures is wettelijk verankerd.⁶⁰ Het feit dat minderjarige kinderen vanaf 12 jaar gehoord kunnen worden gedurende de rechtszaak staat als volgt omschreven in artikel 809 lid 1 RV:

'In zaken betreffende minderjarigen, uitgezonderd die welke het levensonderhoud van een minderjarige betreffen die de leeftijd van zestien jaren nog niet heeft bereikt, beslist de rechter niet dan na de minderjarige van twaalf jaren of ouder in de gelegenheid te hebben gesteld hem zijn mening kenbaar te maken, tenzij het naar het oordeel van de rechter een zaak van kennelijk ondergeschikt belang betreft. De rechter kan minderjarigen die de leeftijd van twaalf jaren nog niet hebben bereikt, in de gelegenheid stellen hem hun mening kenbaar te maken op een door hem te bepalen wijze. Hetzelfde geldt in zaken betreffende het levensonderhoud van minderjarigen die de leeftijd van zestien jaren nog niet hebben bereikt.'

⁵⁹ Kamerstukken II 1979/80, 16 127, nr. 3, p. 5 (MvT).

⁶⁰ Rechtspraak, Professionele standaard kindgesprekken, Preambule. P. 1.

2.4.2 Het verloop van het kindgesprek

Het kindgesprek bij de rechter gaat als volgt⁶¹:

Het minderjarig kind van 12 jaar en ouder wordt in gelegenheid gesteld om zijn mening schriftelijk of mondeling hoorbaar te maken. Dit gesprek wordt gehouden buiten de mondelinge behandeling tussen zijn ouders/partijen en gebeurt afzonderlijk. Vervolgens geeft de rechter tijdens de mondelinge behandeling aan de ouders/partijen weer wat het kind verklaard heeft.

2.4.3 Spreekrecht kind verdragsrechtelijk verankerd

Het spreekrecht voor minderjarige kinderen vanaf 12 jaar is niet alleen nationaal, maar ook internationaal (IVRK) en Europees (EVRM) verdragsrechtelijk vastgelegd.⁶² Zo staat in artikel 3 van het IVRK opgenomen dat de belangen van het kind centraal staan bij maatregelen of beslissingen die het kind aangaan. Het maakt hierbij niet uit wie de beslissing neemt, (denk hierbij aan: de overheid, de ouders, een instelling, de rechter) zolang het belang van het kind gediend wordt en voorop staat.⁶³ Tevens staat in artikel 12 van het IVRK opgenomen dat het kind recht heeft om zijn mening kenbaar te maken in alle zaken die het kind aangaan. Hierbij dient waarde gehecht te worden aan de mening van het kind.

In het EVRM zijn de artikelen 8 en 6 het belangrijkste op dit gebied voor het kind. Zo wordt in artikel 8 EVRM aangegeven dat een ieder recht heeft op respect voor zijn privéleven als familie- en gezinsleven, ook wel 'family life' genoemd. Een kind heeft het recht op contact met zijn ouders evenals toegang tot de rechter om zijn rechten te beschermen. Artikel 6 van het EVRM geeft weer aan dat ieder mens recht heeft op toegang tot de rechter alsmede een eerlijk proces.

---

⁶¹ Rechtspraak, *procesreglement familie en jeugdrecht rechtbanken, Kindgesprek*. P. 19.

⁶² Rechtspraak, *Professionele standaard kindgesprekken, Preamble*. P. 1.

⁶³ Defence for Children, *Artikel 3 belang van het kind, Toelichting*. Geraadpleegd op 9 augustus 2018, van <https://www.kinderrechten.nl/kinderrechten-vw/artikel-3-belang-van-het-kind/>.

Hoofdstuk 3: Onder welke feiten en omstandigheden functioneert de huidige zorgregeling op basis van dossieranalyse?

In dit hoofdstuk komt de deelvraag aan de orde die betrekking heeft op het praktijkgerichte gedeelte van het onderzoek. Onderzocht is hoe de zorgregeling functioneert.

Voor de beantwoording van deze deelvraag is gekozen om een dossieranalyse uit te voeren. Hierbij zijn 15 dossiers geanalyseerd, waarbij de dossiers op belangrijke delen raakvlakken vertonen met elkaar. De geraadpleegde dossiers hebben betrekking op het personen- en familierecht. Verder is er in de geanalyseerde dossiers sprake van ouders die uit elkaar gaan en minderjarige kinderen hebben. Belangrijk om hierbij te vermelden is dat de minderjarige kinderen geboren zijn tijdens de relatie van de ouders. De geanalyseerde zaken zijn relevant voor mijn onderzoek vanwege de aard en ernst van de geschillen tussen partijen.

Tijdens de analyse is gelet op door mij geselecteerde onderwerpen. Het gaat om onderwerpen die een beter beeld geven over het functioneren van de zorgregeling en die van invloed zijn op de beoordeling van de zaak door de rechter. Hierbij gaat het om de volgende onderwerpen:

- De leeftijd van het kind;
- De verblijfplaats van het kind;
- De communicatie tussen de ouders;
- De schoolprestaties van het kind;
- De (gedrags-)ontwikkeling van het kind;
- De duur van het geschil.

In verband met privacygevoelige informatie zijn de dossiers in dit onderzoek geanonimiseerd behandeld.

Een overzicht van de beknopte analyse kunt u vinden onder bijlage 1a en een uitwerking van de analyse kunt u vinden onder bijlage 1b.

3.1 De leeftijd van het kind

3.1.1. Recht om gehoord te worden

Uit de dossieranalyse blijkt dat 18 van de 22 kinderen jonger zijn dan 12 jaar. Dit betekent dat de kinderen die jonger zijn dan 12 jaar niet gehoord kunnen worden door de rechter. Uit zowel het procesreglement Familie- en Jeugdrecht als artikel 809 RV blijkt immers dat alleen minderjarige kinderen die 12 jaar en ouder zijn hun mening kenbaar mogen maken aan de rechter.

3.1.2. Geen recht om gehoord te worden

Uit de analyse komt naar voren dat de kinderen die nog geen 12 jaar oud zijn een sterke mening hebben over hun leefomgeving (met name hoe zij het liefst hun leefomgeving ingericht zien), maar dat het delen van hun mening over de situatie vaak geen verandering oplevert voor de desbetreffende kinderen. Betrokken partijen kunnen de kinderen aanhoren, maar bij de rechter hebben deze kinderen geen spreekrecht.

3.1.3. De invloed van leeftijd

In de onderzochte zaken hebben 4 van de 22 kinderen duidelijk kenbaar gemaakt hoe zij hun leven ingericht willen zien en wat zij vinden van de contactmomenten met de ouders. Hierbij viel op dat een aantal van de minderjarige kinderen überhaupt geen contact wenst te hebben met één van de ouders.

In de onderzochte zaken is 1 van de 4 kinderen 13 jaar⁶⁴ en dat kind werd gehoord door de rechter aangezien het kind het recht heeft om te mogen spreken volgens de wet. Het kind wilde niet meer op bezoek bij zijn vader en de rechter gaf gehoor aan de wens van dit kind. Concreet betekende het voor dit kind dat zijn leeftijd invloed had op zijn duidelijke wens en dat er gehoor gegeven werd aan zijn wens.

Naar de andere 3 kinderen die een mening hadden over de contactmomenten met één van de ouders veranderde er nauwelijks iets. Deze kinderen waren immers niet 12 jaar of ouder (zij waren tussen de 6-11 jaar oud) en volgens de wet hoefden zij dan ook niet gehoord te worden.

3.2 De verblijfplaats van het kind

3.2.1 De hoofdverblijfplaats

Het adres waar het kind ingeschreven staat in de Basisregistratie Personen (BRP) wordt de hoofdverblijfplaats genoemd.

In alle 15 onderzochte dossiers heeft het kind de hoofdverblijfplaats bij de moeder. In de meeste gevallen komt dit doordat de vrouw van rechtswege belast is met eenhoofdig gezag. Een andere verklaring waarom het kind meestal het hoofdverblijf bij de moeder heeft is doordat de echtelijke woning vaak aan de vrouw wordt toegekend.

3.2.2 De invloed van de ouderlijke woning

De woning is een vertrouwde leef- en woonomgeving voor het kind en de rechter wil het kind niet al te lichtvaardig uit zijn vertrouwde omgeving halen. De vertrouwde omgeving dient te zorgen voor stabiliteit en continuïteit. Een scheiding brengt immers veel veranderingen met zich mee en als het kind ook nog zou moeten verhuizen, zou dat extra veranderingen met zich meebrengen die vaak als ongewenst worden bestempeld. In 4 van de 15 dossiers⁶⁵ heeft het kind zijn hoofdverblijfplaats bij de moeder, omdat partijen dat onderling zijn overeengekomen.

3.3 De communicatie tussen de ouders

3.3.1 De invloed van communicatie

De communicatie tussen partijen is in meerdere geanalyseerde dossiers niet optimaal. Dit komt onder meer door wantrouwen, miscommunicatie, geweld en het niet nakomen van gemaakte afspraken die betrekking hebben op het kind. Het gebrek aan optimale communicatie zorgt voor een strijd tussen partijen waarbij betrokkenen ruzie maken en elkaar over en weer verwijten

---

⁶⁴ Dossier nr. 10.

⁶⁵ Dossiers nr. 5, 7, 10, 11.

maken. Vanwege de punten die hierboven genoemd zijn, zijn partijen dermate in conflict met elkaar dat zij niet meer handelen in het belang van het kind.

3.3.2 Het gebrek aan optimale communicatie

In 10 van de 15 dossiers⁶⁶ communiceerden partijen nauwelijks tot niet met elkaar vanwege ruzie, het maken van verwijten jegens elkaar, geweld en agressief handelen. Uit 4 dossiers⁶⁷ blijkt dat de communicatie tussen partijen moeizaam verliep doordat er sprake was van miscommunicatie, het niet nakomen van afspraken ten behoeve van het kind en het feit dat partijen verschillende visies hadden over de wijze waarop het kind opgevoed diende te worden. In 1 dossier⁶⁸ was de communicatie niet goed tussen partijen vanwege het feit dat partijen elkaar niet konden vertrouwen.

3.3.3 Pogingen om communicatie te verbeteren

Om de communicatie tussen de partijen te verbeteren werden diverse instanties (de RvdK, VVT, Opvoedpoli, Jeugdformaat, CJG, Triple P, AMK, Steunpunt Huiselijk Geweld, Middin, Jutters, Jeugdzorg, Stichting Triodus en therapeuten) ingeschakeld en aan partijen toegewezen. Uit alle dossiers blijkt ook dat diverse instanties zich hebben ontfermd over de partijen, echter zonder succes.

Opvallend is dat de instanties voornamelijk werden ingeschakeld om aan de band tussen de ouders onderling te werken zonder dat er daarbij direct naar het kind werd omgekeken. Alleen in 1 zaak⁶⁹ was een instantie in het belang van het kind ingeschakeld, aangezien het desbetreffende kind erg agressief gedrag vertoonde. De instanties behartigden in dit onderhavige dossier niet volledig de belangen van het kind, maar probeerden met name te werken aan het agressieve gedrag dat het kind vertoonde.

3.4 De schoolprestaties van het kind

De strijd tussen partijen is in 6 van de 15 dossiers⁷⁰ van invloed op de schoolprestaties van het kind. De slechte schoolprestaties worden voornamelijk veroorzaakt doordat de kinderen te kampen hebben met concentratieproblemen naar aanleiding van het feit dat de ouders uit elkaar gaan en vanwege de spanningen tussen de ouders. Belangrijk om te weten is dat in 5 van de 15 dossiers⁷¹ geen gegevens over de schoolprestaties van het kind beschikbaar zijn.

---

⁶⁶ Dossiers nr. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 13, 14, 15.

⁶⁷ Dossiers nr. 7, 10, 11, 12.

⁶⁸ Dossier nr. 8.

⁶⁹ Dossier nr. 4.

⁷⁰ Dossiers nr. 1, 3, 6, 7, 8, 13.

⁷¹ Dossiers nr. 5, 11, 12, 14, 15.

3.5 De ontwikkeling van het kind

3.5.1 De invloed van de strijd tussen partijen

De strijd tussen partijen is in 12 van de 15 dossier⁷² van invloed op de (gedrags)ontwikkeling van het kind. In 3 van de 15 dossiers⁷³ lijkt het kind zich af te zonderen. Dit blijkt onder meer doordat het kind voornamelijk op zijn kamer blijft. Andere punten waaruit blijkt dat de strijd tussen partijen invloed heeft op de (gedrags)ontwikkeling van het kind is doordat het kind een vermoeide indruk maakt, gespannen oogt, gefrustreerd reageert en agressief gedrag vertoont.

Uit 4 dossiers⁷⁴ blijkt dat de kinderen naar aanleiding van het scheiden van de ouders antisociaal gedrag vertonen. Hierbij kan gedacht worden aan scheldpartijen, pestgedrag en het uitlachen van anderen. In 2 dossiers⁷⁵ waren omtrent dit onderwerp geen gegevens opgenomen.

3.5.2 De negatieve gevolgen van onzekerheid

Uit de analyses blijkt dat vooral kinderen tussen de 6-13 jaar gefrustreerd raken, gespannen zijn en antisociaal gedrag vertonen. De kinderen weten niet waar ze aan toe zijn door een gebrek aan zekerheid.

3.6 De duur van het geschil

Het feit dat partijen langdurig met elkaar overhoop liggen en langdurig procederen komt de ontwikkeling van de kinderen niet ten goede. Uit de analyse blijkt dat partijen gemiddeld 2 jaar in geschil zijn met elkaar. Uit 1 dossier⁷⁶ blijkt dat partijen zelfs 8 jaar in geschil met elkaar waren. Het feit dat partijen zo lang procederen zorgt voor spanning, maar vooral ook voor onzekerheid bij de kinderen aangezien zij niet weten waar zij aan toe zijn.

3.7 Conclusie

In dit hoofdstuk is aan de hand van dossieranalyse onderzocht onder welke feiten en omstandigheden de huidige zorgregeling functioneert.

Minderjarige kinderen hebben vanaf de leeftijd van 12 jaar het recht om gehoord te worden door de rechter. Kinderen die jonger zijn dan 12 jaar, hebben weinig tot geen invloed in het echtscheidingsproces. Tevens wordt aan de wensen van kinderen in de leeftijdscategorie tot 12 jaar weinig tot niets opgenomen in de zorgregeling. Enerzijds kan deze werkwijze gerechtvaardigd worden met het oog op de grotere belangen (de toekomst van het kind) en zijn de besluiten die gemaakt moeten worden te belangrijk om over te laten aan het oordeel van het minderjarige kind. Anderzijds dient voor ogen gehouden te worden dat de beslissingen die in het echtscheidingsproces gemaakt worden van invloed zijn op het directe leven van het kind.

Het is begrijpelijk dat de wetgever een leeftijdsgrens heeft moeten trekken voor het spreekrecht van minderjarige kinderen. Wel dient voor ogen gehouden te worden dat ook kinderen onder de 12 jaar een duidelijke mening kunnen hebben en zij wensen hebben die van wezenlijk belang voor hen kunnen zijn.

---

⁷² Dossiers nr. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 13, 14.

⁷³ Dossiers nr. 1, 2, 4.

⁷⁴ Dossiers nr. 1, 6, 8, 13.

⁷⁵ Dossiers nr. 12, 15.

⁷⁶ Dossier nr. 12.

In de onderzochte dossiers heeft het kind in alle gevallen het hoofdverblijf bij de moeder. In de meeste gevallen is de moeder van rechtswege belast met eenhoofdig gezag. Een andere verklaring waarom het hoofdverblijf van het kind meestal bij de moeder is, is doordat de echtelijke woning aan de vrouw wordt toegekend. Bij het toewijzen van het hoofdverblijf, kijkt de rechter naar het belang van het kind. Stabiliteit en continuïteit staan in de toewijzing van het hoofdverblijf voorop. De woning is een vertrouwde leef- en woonomgeving voor het kind en de rechter wil het kind niet al te lichtvaardig uit zijn vertrouwde omgeving halen. De scheiding brengt immers al veel veranderingen met zich mee en door het kind uit zijn vertrouwde leef- en woonomgeving te halen, kan het kind extra belast worden in zijn gevoel van stabiliteit en continuïteit. Ouders kunnen in onderling overleg besluiten wat het hoofdverblijf van het kind zal zijn. Dit gebeurt niet vaak. Dit is echter wel de meest gewenste gang van zaken.

Optimale communicatie tussen de ouders onderling is cruciaal om een passende zorgregeling tot stand te brengen. Het gebrek aan optimale communicatie heeft niet alleen effect op de ouders onderling, maar ook op het kind. Hoewel het kind niet actief betrokken wordt in de gesprekken van de ouders, neemt het kind de gebeurtenissen en de wijze waarop diens ouders communiceren op. Tevens wordt het kind betrokken in de communicatie tussen de ouders wanneer afspraken niet nagekomen worden. Dit heeft immers een directe invloed op het kind en kan ertoe bijdragen dat het kind niet weet waar het aan toe is. Het gebrek aan optimale communicatie enerzijds en het als kind zijnde niet weten waar je aan toe bent anderzijds kan als resultaat hebben dat het kind gedrag gaat vertonen dat voorheen niet aanwezig was.

Onenigheid tussen ouders onderling hebben een directe invloed op de schoolprestaties van het kind. De nieuwe situatie (de relatiebeëindiging van de ouders) en spanningen kunnen concentratieproblemen bij het kind tot gevolg hebben. In een derde van de geanalyseerde dossiers waren geen gegevens beschikbaar over de schoolprestaties van het kind.

Strijdigheid tussen partijen hebben een negatieve invloed op de (gedrags)ontwikkeling van het kind. De negatieve invloed op de (gedrags)ontwikkeling van het kind kan zich op diverse wijzen uiten. Onzekerheid en niet weten waar je als kind zijnde aan toe bent hebben eveneens geen positieve invloed op de (gedrags)ontwikkeling van het kind.

Conflicten en langdurig procederen komen de ontwikkeling van het kind niet ten goede. Conflicten kunnen op een gegeven moment de boventoon gaan spelen, waardoor ouders het belang van het kind uit het oog verliezen. Deze punten hebben invloed op de ontwikkeling van het kind.

De vaststelling en de uitvoering van de zorgregeling in het ouderschapsplan leidt door bovenstaande punten tot veel problemen bij partijen. Dit is het tegenovergestelde van hetgeen de wetgever beoogde, namelijk dat partijen beter en effectiever met elkaar zouden communiceren en handelen in het belang van het kind. De zorgregeling zoals deze wettelijk vastgelegd dient te worden in het ouderschapsplan heeft niet tot het gewenste resultaat geleid en functioneert op basis van de dossieranalyse niet optimaal.

Hoofdstuk 4: Onder welke feiten en omstandigheden functioneert de huidige zorgregeling op basis van jurisprudentieonderzoek?

In dit hoofdstuk komt de deelvraag aan bod die betrekking heeft op het praktijkgerichte gedeelte van het onderzoek. Onderzocht is hoe de zorgregeling functioneert.

Voor de beantwoording van deze deelvraag is gekozen om een jurisprudentieonderzoek uit te voeren. Hierbij zijn 15 zaken onderzocht. De zaken zijn van toepassing voor mijn onderzoek vanwege de aard en ernst van de geschillen tussen partijen.

Tijdens het onderzoek is gelet worden op onderwerpen die ik heb geselecteerd. Het gaat om onderwerpen die een beter beeld geven over het functioneren van de zorgregeling en die van invloed zijn op de beoordeling van de zaak door de rechter. De onderwerpen waarop ik getoetst heb zijn:

- De leeftijd van het kind;
- De verblijfplaats van het kind;
- De communicatie tussen de ouders;
- De schoolprestaties van het kind en;
- De (gedrags-)ontwikkeling van het kind.

Van belang is voor ogen te houden dat het jurisprudentieonderzoek niet gaat over het opstellen van een ouderschapsplan en zorgregeling. Jurisprudentie is het gevolg van de gemaakte afspraken in het ouderschapsplan en de zorgregeling. Kortom, uit de jurisprudentie blijkt dat ouderschapsplannen en zorgregelingen niet naar behoren functioneren. De gang naar de rechter wordt door partijen juist gemaakt vanwege een niet-functionerende zorgregeling.

Een beknopte overzicht van het jurisprudentieonderzoek vindt u onder bijlage 2a en een uitwerking van het onderzoek kunt u vinden onder bijlage 2b.

4.1 De leeftijd van het kind

4.1.1 Het recht om gehoord te worden

Uit het jurisprudentieonderzoek blijkt dat 17 van de 18 betrokken kinderen jonger dan 12 jaar waren ten tijde van de uitspraak. Alleen één kind was 12 jaar of ouder⁷⁷. Dit betekent dat dit desbetreffende kind het recht had om gehoord te worden volgens artikel 809 RV en het procesreglement Familie- en Jeugdrecht. Dit kind heeft het recht om zijn mening kenbaar te maken aan de rechter. Voor de andere 17 kinderen geldt dit niet. In 2 van de 15 zaken⁷⁸ was de leeftijd van het kind onbekend of waren daarover geen gegevens te vinden.

---

⁷⁷ Zaak nr. 1.

⁷⁸ Zaken nr. 7, 9.

4.1.2 Uitzonderlijke wijze waarop een kind zich laat horen

Uit het jurisprudentieonderzoek komt minder sterk naar voren wat de gevoelens of meningen van de minderjarige kinderen onder de 12 jaar zijn, aangezien alleen minderjarige kinderen vanaf 12 jaar hun mening kenbaar mogen maken aan de rechter. Wel heeft in een zaak⁷⁹ een minderjarig kind onder de 12 jaar aan de RvdK en de rechter, middels een brief, laten weten hoe zij dacht over de situatie en wat haar mening was. De rechter heeft toen wel rekening gehouden met de wensen van het kind bij zijn uitspraak.

4.1.3 Het onderscheid tussen dossieronderzoek en jurisprudentieonderzoek

Uit dossiers komt de mening of zienswijze van de betrokken kinderen beter naar voren dan uit jurisprudentie, aangezien er meer achterliggende informatie beschikbaar is. Uit dossiers blijkt wat de relatieverhoudingen zijn tussen het kind en zijn ouders, waar de problemen ontstaan zijn en hoe de gedachtegang van partijen is. Dergelijke punten komen niet naar voren in het jurisprudentieonderzoek.

In jurisprudentie is alleen informatie beschikbaar van datgene wat op de rechtszitting heeft plaatsgevonden, terwijl dossieronderzoek achterliggende informatie beschikbaar stelt.

Hierdoor is het moeilijk om uitsluitend op basis van jurisprudentieonderzoek aan te geven wat de meningen van de kinderen zijn onder de 12 jaar en wat zij willen.

4.2 De verblijfplaats van het kind

4.2.1 Het hoofdverblijf bij de moeder

In 7 van de 15 zaken⁸⁰ heeft het kind zijn hoofdverblijf bij de moeder. Dit komt doordat de vrouw van rechtswege met eenhoofdig gezag belast is, het best in staat is om de belangen van het kind te dienen, door partijen in de zorgregeling is vastgelegd of door het feit dat de vrouw de kinderen stabiliteit en continuïteit kan geven, waar de man geen vast woon- en verblijfplaats heeft. Dit kan leiden tot onduidelijke en instabiele situaties.

4.2.2 Gewijzigd hoofdverblijf door het gedrag een ouder

In een zaak⁸¹ had het kind eerst zijn hoofdverblijfplaats bij de moeder. De rechter had besloten om de hoofdverblijfplaats van het kind te wijzigen vanwege het gedrag van de moeder. De moeder hield zich namelijk niet aan de gemaakte afspraken. De moeder hield contact tussen het kind en de vader af. Het kind miste haar vader en was niet gelukkig bij haar moeder.

---

⁷⁹ Zaak nr. 2

⁸⁰ Zaken nr. 1, 2, 5, 6, 7, 10, 14.

⁸¹ Zaak nr. 4.

4.2.3 De invloed van een veilige en vertrouwde leefomgeving

In een zaak⁸² had het kind zijn hoofdverblijf bij de vader. De moeder wilde dat het kind hoofdverblijf bij haar zou hebben. Het kind had al sinds hij 4 maanden oud was zijn hoofdverblijf bij de vader en de rechter wilde het kind niet halen uit zijn vertrouwde en sociale omgeving, aangezien het kind op crèche zat en vriendjes had.

4.2.4 Het welzijn van het kind staat voorop

In een zaak⁸³ had het kind eerst zijn hoofdverblijf bij de vader. De rechter heeft uiteindelijk het kind aan de moeder toegewezen op advies van de RvdK. De vader werkte niet goed mee in de omgang tussen de moeder en het kind. Daarbij zou de moeder het beste in staat zijn om de belangen van het kind te dienen zonder de strijd van partijen daarin te betrekken.

In een zaak⁸⁴ heeft het kind zijn hoofdverblijf bij de vader. De RvdK adviseerde de rechter het kind aan de moeder toe te wijzen. De rechter deed dit niet, omdat het kind al een jaar bij de vader verbleef en zich daar goed ontwikkelde. Het kind uit zijn omgeving halen zou het kind niet ten goede komen in zijn ontwikkeling.

In 4 van de 15 zaken⁸⁵ had het kind zijn verblijfplaats bij vader op advies van de RvdK, omdat de vader het kind structuur, zekerheid en duidelijkheid kon bieden of vanwege het feit dat er geen zwaarwegende belangen waren om het verblijf te wijzigen.

4.3 De communicatie tussen de ouders

4.3.1 Het effect van moeizame communicatie

Uit jurisprudentieonderzoek blijkt dat de communicatie tussen partijen niet optimaal is. Dit wordt onder meer veroorzaakt door het verleden van partijen, het feit dat partijen over en weer verwijten maken, een verschil in visie hebben over de opvoeding van het kind, verbaal geweld, wantrouwen en het niet nakomen van gemaakte afspraken. Uit het jurisprudentieonderzoek komt naar voren dat cruciale twistpunten uit het verleden ertoe bijdragen dat de communicatie tussen partijen moeizaam verloopt en conflicten hierdoor groter worden.

4.3.2 Het verleden werkt door in de communicatie van het heden

In 3 van de 15 onderzochte zaken⁸⁶ is de communicatie tussen partijen niet goed vanwege hetgeen zij in het verleden hebben meegemaakt. In het verleden was er sprake van relatieproblemen, kwetsend gedrag of stond de vrouw onder druk van de man gedurende de relatie. De genoemde punten hadden gedurende het proces invloed op de wijze waarop betrokkenen met elkaar communiceerden.

---

⁸² Zaak nr. 8.

⁸³ Zaak nr. 9.

⁸⁴ Zaak nr. 13.

⁸⁵ Zaken nr. 3, 11, 12, 15.

⁸⁶ Zaken nr. 1, 7, 14.

4.3.3 Visie over de opvoeding

In 3 andere zaken⁸⁷ is de communicatie niet optimaal tussen partijen, omdat zij elkaar verwijten maken of een verschil in visie hebben over de opvoeding van het kind. Opvallend is dat de verwijten over en weer vaak een groter deel beslaan, dan het deel dat betrekking heeft op de meningsverschillen inzake de opvoedkundige zaken.

4.3.4 Onderlinge conflicten die effect hebben op de communicatie

In vier onderzochte zaken⁸⁸ is de communicatie tussen partijen niet goed te noemen. In de onderhavige dossiers was er sprake van verbaal geweld, spanning en onrust, wantrouwen of het feit dat de moeder het contact tussen de vader en het kind afhield. De moeder hield het contact tussen de vader en het kind af, omdat de vader een nieuwe vriendin had. De persoonlijke wrok die de moeder jegens de vader koesterde, kreeg door de komst van de nieuwe partner van de vader een extra dimensie.

4.3.5 Oorzaak moeilijke communicatie blijkt niet uit de zaak

In drie zaken⁸⁹ konden partijen niet goed communiceren met elkaar. De reden hiervoor is niet bekend. De communicatie tussen partijen is in 2 van de 15 zaken⁹⁰ niet duidelijk, doordat niet uit jurisprudentie is gebleken hoe de communicatie tussen partijen verliep.

4.3.6 De invloed van communicatie op de ontwikkeling van het kind

In 6 van de 15 zaken⁹¹ waren de problemen tussen partijen dusdanig groot dat de kinderen onder toezicht gesteld dienden te worden, omdat anders de ontwikkeling van de kinderen in gevaar zou komen.

4.3.7 Door moeilijke communicatie kan een kind klem en verloren raken

In een zaak⁹² waarin sprake was van communicatieproblemen was de vraag of er een kans aanwezig was dat het kind klem en verloren zou raken. De rechter oordeelde in deze zaak dat de kans dat het kind klem en verloren kon raken niet aanwezig was. Partijen konden weliswaar niet met elkaar communiceren, maar zij konden wel met elkaar communiceren in belang van het kind. Partijen konden wel gezamenlijke beslissingen nemen die betrekking hadden op het kind.

In een andere zaak⁹³ waren de problemen tussen partijen dermate groot en konden partijen niet met elkaar communiceren waardoor er een onaanvaardbare risico bestond dat het kind klem en verloren kon raken. De rechter had besloten om het gezamenlijke ouderlijk gezag te wijzigen naar eenhoofdig gezag. Partijen waren niet in staat te communiceren met elkaar. Ook in het belang van het kind slaagden zij er niet in met elkaar te communiceren. Doordat partijen niet gezamenlijk

---

⁸⁷ Zaken nr. 2, 10, 13.

⁸⁸ Zaken nr. 3, 4, 9, 11.

⁸⁹ Zaken nr. 8, 12, 15.

⁹⁰ Zaken nr. 5, 6.

⁹¹ Zaken nr. 3, 5, 7, 9, 13, 14.

⁹² Zaak nr. 12.

⁹³ Zaak nr. 13.

beslissingen konden nemen in belang van het kind, dreigde er een situatie (een onaanvaardbare risico) waarin het kind klem en verloren dreigde te raken. Vandaar dat het gezag gewijzigd diende te worden.

4.3.8 Het inschakelen van instanties om de communicatie te verbeteren

Uit jurisprudentie blijkt dat meerdere instanties (de RvdK, mediators, BJZ, AMK, zorginstelling Boba, Triple P en Altra) zich ontfermd hebben over partijen om de communicatie tussen hen te verbeteren, echter zonder succes. De instanties werden grotendeels ingeschakeld om aan de band tussen partijen te werken. Hierbij was er vaak weinig oog voor het kind.

4.4 De schoolprestaties van het kind

De strijd en de problemen tussen partijen was in 2 van de 15 zaken⁹⁴ van invloed op de schoolprestaties van het kind. Er was sprake van stagnatie in de schoolontwikkeling van het kind. De kinderen functioneerden niet op hun school, doordat zij oververmoeid waren.

In 5 van de 15 zaken⁹⁵ maakte de school zich geen zorgen over de ontwikkeling die de kinderen op school doormaken. De kinderen presteerden goed op school. In 8 van de 15 zaken⁹⁶ is er geen goed beeld aanwezig over de ontwikkeling van de kinderen op school. In deze zaken is het kind te jong om een goed oordeel over te geven of zijn er hieromtrent geen gegevens aanwezig.

4.5 De (gedrags)ontwikkeling van het kind

In 7 van de 15 zaken⁹⁷ was de strijd tussen partijen van invloed op de (gedrags-)ontwikkeling van het kind. In die zaken was het kind gespannen, raakte het kind overstuurd op bepaalde momenten, had het kind te kampen met gedragsproblemen en waren er zorgen om de sociaal-emotionele en seksuele ontwikkeling van het kind. Daarnaast waren er ook zorgen omtrent de cognitieve ontwikkeling van de kinderen. In een zaak⁹⁸ werd de ontwikkeling van een kind dusdanig bedreigd dat de rechter moest besluiten dat het gezamenlijke gezag gewijzigd diende te worden naar eenhoofdig gezag. Er was namelijk sprake van een onaanvaardbaar risico dat het kind klem en verloren zou raken. In 2 van de 15 zaken was er niets aan de hand met de ontwikkeling van het kind.⁹⁹

Over 5 zaken¹⁰⁰ kan er niets gezegd worden over de ontwikkeling van het kind, omdat er geen gegevens hieromtrent aanwezig zijn. Uit jurisprudentieonderzoek is niet gebleken hoe het zit met de ontwikkeling van de kinderen in deze zaken.

---

⁹⁴ Zaken nr. 4, 10.

⁹⁵ Zaken nr. 3, 6, 7, 8, 12.

⁹⁶ Zaken nr. 1, 2, 5, 9, 11, 13, 14, 15.

⁹⁷ Zaken nr. 3, 4, 5, 7, 8, 9, 13.

⁹⁸ Zaak nr. 13.

⁹⁹ Zaken nr. 1, 2.

¹⁰⁰ Zaken nr. 6, 10, 12, 14, 15.

4.6 Conclusie

In dit hoofdstuk is aan de hand van jurisprudentieanalyse onderzocht onder welke feiten en omstandigheden de huidige zorgregeling functioneert.

Kinderen vanaf de leeftijd van 12 jaar hebben het recht gehoord te worden door de rechter. In meeste de geanalyseerde zaken waren de betrokken kinderen jonger dan 12 jaar en werden zij niet gehoord. Uit jurisprudentie blijkt nauwelijks hoe kinderen tot 12 jaar denken over de echtscheidingsprocedure en wat hun wensen zijn, aangezien in jurisprudentie alleen opgenomen wordt wat zich tijdens de rechtszaak voor de rechter heeft afgespeeld. In één onderzochte uitspraak heeft een kind jonger dan 12 jaar middels een brief laten weten hoe het dacht over de scheiding van haar ouders en wat haar wensen waren. Dergelijke berichten van kinderen jonger dan 12 jaar komen in de overige zaken niet aan de orde.

Om als kind invloed uit te kunnen oefenen op de invulling van de zorgregeling, is de leeftijd van het kind leidend. Hoe sterk de mening of overtuiging van een kind onder de 12 jaar ook is, de regel is dat de rechter kinderen pas hoort vanaf de leeftijd van 12 jaar.

De verblijfplaats van het kind omvat een belangrijk onderdeel van de zorgregeling. Het hoofdverblijf is immers de plaats waar het kind de meeste tijd doorbrengt. Meestal wordt het hoofdverblijf van het kind toegewezen aan de moeder. Dit betekent echter niet zonder meer dat hier geen wijzigingen in gebracht kunnen worden. Ook na het toekennen van de verblijfplaats aan de ene ouder, kan het voorkomen dat de rechter later besluit om de verblijfplaats toe te kennen aan de andere ouder in het belang van het kind. Bij het toekennen van de verblijfplaats wordt ook gekeken naar de wijze waarop de ouder bij wie het kind verblijft zich gedraagt tegenover de andere ouder en of ouders de band tussen het kind en de andere ouder proberen te ondermijnen. Van belang is dat de verblijfplaats van het kind een veilige leefomgeving is waarin stabiliteit en continuïteit gewaarborgd worden.

Optimale communicatie staat centraal bij de totstandkoming van de zorgregeling. Uit het jurisprudentieonderzoek komt duidelijk naar voren welke effecten moeizame communicatie met zich mee kan brengen. Moeizame communicatie heeft niet alleen invloed op de wijze waarop de betrokken partijen met elkaar omgaan, maar ook zijn weerslag op het kind. Het kind kan door de moeizame communicatie tussen zijn ouders geraakt worden in zijn ontwikkeling. Daarbij kan de moeizame communicatie tussen partijen ervoor zorgen dat het kind klem en verloren raakt. In de geanalyseerde zaken hebben meerdere instanties (de RvdK, mediators, BJJ, AMK, zorginstelling Boba, Triple P en Altra) zich ontfermd over partijen om de communicatie te verbeteren, echter zonder succes. Bij de totstandkoming van de zorgregeling dienen de belangen van het kind voorop te staan. De belangen van het kind behoren constant voor ogen gehouden te worden om te voorkomen dat de aandacht verschuift van de zorgregeling naar conflicten die ouders onderling hebben.

Spanningen omtrent de echtscheiding kunnen invloed hebben op de schoolprestaties van het kind. Daarnaast kunnen de spanningen van invloed zijn op de (gedrags)ontwikkeling van het kind. Dit zijn allemaal ongewenste effecten die de echtscheidingsprocedure met zich mee kan brengen. De zorgregeling dient echter opgesteld te worden met het oog op het welzijn van het kind. Het kind

behoort immers zo min mogelijk last te hebben van de relatiebeëindiging van zijn ouders. Uit het jurisprudentieonderzoek blijkt dat ouders voornamelijk oog hebben voor de conflicten jegens elkaar en het verschil in opvattingen omtrent de opvoedkundige zaken.

Gesteld kan worden dat de vaststelling en de uitvoering van de zorgregeling in het ouderschapsplan overschaduwd wordt door de conflicten tussen de betrokken partijen. Met de inwerkingtreding van de Wet bevordering ouderschap en zorgvuldige scheiding heeft de wetgever voor ogen gehad om de echtscheidingsprocedure te versoepelen en de totstandkoming van het ouderschapsplan met de zorgregeling effectiever tot stand te doen komen. Uit het jurisprudentieonderzoek blijkt echter dat het tegenovergestelde van de bedoeling van de wetgever eerder regel dan uitzondering genoemd kan worden. Partijen zijn in de meeste gevallen niet in staat om beter en effectiever te communiceren en te handelen in het belang van het kind. Hiermee verliest de totstandkoming van de zorgregeling veel kracht.

De zorgregeling zoals deze wettelijk vastgelegd dient te worden in het ouderschapsplan heeft niet tot het gewenste resultaat geleid en functioneert op basis van de jurisprudentieanalyse niet optimaal.

Hoofdstuk 5: Conclusie

In dit rapport is het functioneren van de huidige zorgregeling als onderdeel van het ouderschapsplan onderzocht.

De wet verplicht ouders die uit elkaar gaan, en minderjarige kinderen hebben, een ouderschapsplan op te stellen. In het ouderschapsplan maken de ouders afspraken met elkaar in het belang van het kind. Uitgangspunt is dat de kinderen contact hebben met beide ouders en dat de ouders gezamenlijk verantwoordelijk blijven voor de opvoeding, verzorging en positieve ontwikkeling van de kinderen.

Een verplicht onderdeel in het ouderschapsplan is de zorgregeling. De zorgregeling ziet op de zorg- en opvoedtaken van het kind en de ouders dienen hieromtrent afspraken te maken met elkaar. Onder de zorgregeling vallen diverse onderdelen, zoals de hoofdverblijfplaats, dagelijkse zorg, verzorging en opvoeding. Deze opsomming is niet limitatief.

De rechter kan besluiten dat er geen zorgregeling opgenomen hoeft te worden indien er een kans bestaat dat het kind klem en verloren dreigt te raken. Uit jurisprudentie is gebleken dat sprake is van klem en verloren raken wanneer iedere vorm van communicatie ontbreekt tussen de ouders. Het gebrek aan communicatie bemoeilijkt het nemen van gezamenlijke beslissingen in het belang van de kinderen in het kader van de opvoeding en verzorging. Hoewel in 29 van de 30 onderzochte zaken de communicatie tussen partijen niet optimaal was, waren de desbetreffende partijen echter wel in staat om gezamenlijke beslissingen te nemen in het belang van het kind.

Uit zowel de dossieranalyse als het jurisprudentieonderzoek blijkt dat kinderen, vanwege de strijd tussen de ouders tijdens de echtscheidingsprocedure, veel last in de school- en (gedrags-)ontwikkeling ondervinden. De strijd tussen de ouders komt met name doordat de communicatie niet optimaal is. Dit wordt vaak veroorzaakt door het verleden van de ouders, wantrouwen, miscommunicatie, verwijten, verschil in visie over de opvoeding, verbaal geweld en het niet nakomen van afspraken. Ouders zijn dermate met elkaar in conflict dat zij het belang van de kinderen uit het oog verliezen.

Om de communicatie tussen de ouders te verbeteren kunnen diverse instanties ingeschakeld worden die zich ontfermen over de ouders. Uit zowel de dossieranalyse als het jurisprudentieonderzoek blijkt dat de geboden hulp meestal niet tot het gewenste resultaat leidt. In de meeste onderzochte gevallen waren de instanties ingeschakeld op verzoek van de rechter. Hoewel het belang van de kinderen voorop staat en de ingeschakelde instanties hieraan bijdragen door onder meer de communicatie tussen de ouders onderling te verbeteren, valt op dat specifieke aandacht van instanties voor het kind achterwege blijft en dat belangen van het kind niet optimaal behartigd worden.

Het feit dat partijen langdurig met elkaar overhoop liggen en langdurig procederen komt de ontwikkeling van kinderen niet ten goede. Uit de analyses komt naar voren dat kinderen gefrustreerd raken, gespannen zijn en antisociaal gedrag vertonen. Dit speelt met name bij kinderen in de leeftijd van 6-13 jaar. De kinderen weten niet waar ze aan toe zijn. Voor de ontwikkeling van kinderen is rust, stabiliteit, structuur, zekerheid en continuïteit van belang.

Kinderen vanaf 12 jaar hebben het recht gehoord te worden door de rechter, aldus artikel 809 RV. Zij kunnen hun mening mondeling dan wel schriftelijk kenbaar maken aan de rechter. Het spreekrecht van de kinderen wordt niet uitgevoerd tijdens de zitting bij de rechter ten overstaan van alle betrokkenen, maar op een eerder moment. Tijdens de zitting maakt de rechter vervolgens kenbaar wat het kind naar voren heeft gebracht en hoe het kind tegen bepaalde zaken aankijkt.

De vaststelling van de zorgregeling in het ouderschapsplan leidt door onderlinge strijd tot veel problemen bij partijen. Dit is het tegenovergestelde van wat de wetgever heeft beoogd, namelijk dat partijen juist met elkaar zouden communiceren en handelen in belang van de kinderen. Ook beoogde de wetgever dat kinderen zo min mogelijk zouden worden gestoord in de ontwikkeling en dat zij zo min mogelijk meekrijgen van de relatiebeëindiging van hun ouders. Helaas is ook dit niet succesvol gebleken.

De zorgregeling zoals deze wettelijk vastgelegd moet worden in het ouderschapsplan heeft niet tot het gewenste resultaat geleid en functioneert op basis van zowel de dossieranalyse als het jurisprudentieonderzoek niet optimaal.

Hoofdstuk 6: Aanbevelingen

In 2009 is de Wet Bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige echtscheiding in werking getreden. De bedoeling van de wetgever is om de relatiebeëindiging van ouders met minderjarige kinderen soepeler te laten verlopen. Om dit te bewerkstelligen is het ouderschapsplan in het leven geroepen. De zorgregeling is een verplicht onderdeel van het ouderschapsplan. Hierin dienen de meest gewichtige zaken met betrekking tot de opvoeding van de kinderen opgenomen te worden.

Theoretisch gezien is de verplichte zorgregeling van het ouderschapsplan een instrument voor de ouders om de opvoedkundige zaken met betrekking tot het grootbrengen van hun kinderen te regelen. In de meest ideale situatieschets zijn ouders in staat om over hun persoonlijke geschillen heen te stappen en puur te kijken naar het belang van hun kinderen. Uit literatuur, jurisprudentie, dossiers en maatschappelijke ontwikkelingen blijkt dat de realiteit helaas niet aansluit op het juridische instrument dat het ouderschapsplan met de verplichte zorgregeling met zich meebrengt.

De praktijk toont aan dat ouders, zelfs na inschakeling of toewijzing van hulpinstanties, vaak niet in staat zijn om op een respectvolle en gewenste wijze met elkaar te communiceren om tot een effectief ouderschapsplan te komen die volledig ziet op het belang van hun kinderen. Uit de praktijk blijkt dat ouders vaak geen afstand kunnen nemen van de persoonlijke vete en dat onderlinge geschillen de boventoon voeren bij het opstellen van het ouderschapsplan. Soms ontbreekt de wil tussen partijen om op een adequate manier met elkaar te communiceren in het belang van de kinderen. In andere gevallen kan het voorkomen dat ouders gewoonweg niet op een andere manier met elkaar kunnen communiceren (dit kan komen door hun eigen ontwikkeling of door de wijze waarop zij zelf zijn grootgebracht). Cruciaal voor het maken van een ouderschapsplan is effectieve communicatie. Met heldere communicatie valt of staat de rest van de zorgregeling als onderdeel van het ouderschapsplan.

Om de praktijk meer in lijn te brengen met de bedoeling van de wetgever zoals deze is opgenomen in de Wet Bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige echtscheiding doe ik de volgende aanbevelingen:

Optimale communicatie waarborgen vanaf het begin. Hier ligt een belangrijke (zorg)taak voor advocaten. Vanaf het moment dat partijen aangeven de relatie te willen beëindigen, dient de advocaat als coördinator de specifieke situatie te beoordelen en de betrokkenen intensiever te begeleiden. De advocaat dient als professional herhaaldelijk aan partijen aan te geven dat de relatie als partners voorbij is, maar dat daarmee niet de relatie met de minderjarige kinderen eindigt. De advocaat dient betrokkenen herhaaldelijk te wijzen op hun verplichtingen als ouders, het wettelijke ouderschapsplan en de noodzaak om gezamenlijk met de andere ouder een complete en werkende zorgregeling op papier te zetten. Communicatie is in deze fase uitermate belangrijk.

Om bovenstaande aanbeveling kracht bij te zetten adviseer ik om in een vroeg stadium van de (echtscheidings)procedure mediators of vertrouwenspersonen in te schakelen. Hiermee wordt zowel de continuïteit van de procedure als de vertrouwensband tussen ouders onderling gewaarborgd. De mediator of vertrouwenspersoon begeleidt de betrokkenen vanaf het begin van de procedure en is op deze manier in staat betrokkenen adequaat aan te sturen in hun communicatie. Tevens kan deze professional bij partijen benadrukken dat het ouderschapsplan ziet

op het belang van hun kind. Aangegeven dient te worden dat het gaat om de visie als ouder om de zorgregeling op te stellen en niet de visie als voormalig levenspartner. In deze fase is het tevens van belang dat betrokkenen en mediator of vertrouwenspersoon op regelmatige basis in contact met elkaar blijven (denk hierbij aan evaluatiegesprekken). De professional is hiermee in staat om in de gaten te houden dat betrokken partijen op een goede manier met elkaar blijven communiceren en kan indien nodig bijsturen.

In deze fase is er een duidelijke scheiding tussen de advocaat enerzijds en de mediator of vertrouwenspersoon anderzijds. De advocaat houdt de zorgregeling als onderdeel van het ouderschapsplan in de gaten en de mediator of vertrouwenspersoon ziet op een goed verloop van de communicatie tussen de ouders. Advocaat en mediator of vertrouwenspersoon beschikken over elkaars gegevens en kunnen elkaar informeren over het verloop van het contact en de zorgregeling van de ouders.

Uit de analyses blijkt dat ouders afzonderlijk van elkaar een vaak andere visie hebben over de opvoeding en verzorging van hun kind. Wanneer deze visies ver uit elkaar liggen, bemoeilijkt dit de onderlinge communicatie en stagneert het maken van een ouderschapsplan. Het zou raadzaam zijn om in het ouderschapsplan bepaalde handvatten op te nemen die ervoor zullen zorgen dat hun (meestal) uiteenlopende visies meer naar elkaar toe komen, denk hierbij aan minimumvereisten die de zorg- en opvoedtaken in grote lijnen beschrijven.

Tegelijkertijd dient mijns inziens een traject gestart te worden met de betrokken kinderen. Uit het onderzoek komt sterk naar voren dat ingeschakelde instanties zich voornamelijk richten op de ouders en om de communicatie tussen de ouders onderling te verbeteren. Hoewel het achterliggende doel van de betrokken instanties is om het belang van de kinderen via de ouders te verbeteren, blijkt uit de praktijk dat het belang van de kinderen niet de onverdeelde aandacht krijgt die het verdient.

Het is raadzaam de kinderen in een vroeg stadium in contact te brengen met een kinderpsycholoog die met ze bespreekt hoe zij de relatiebeëindiging van hun ouders ervaren, wat zij belangrijk vinden en hoe zij hun toekomst met hun ouders zien. De keuze om een kinderpsycholoog juist in een vroeg stadium in te schakelen ziet erop toe dat onduidelijkheden vanuit het oogpunt van de kinderen of zaken die kinderen als problematisch ervaren door de relatiebeëindiging van hun ouders tijdig ter sprake kunnen worden gebracht bij de ouders en betrokken instanties. Dit heeft als doel om belemmeringen die van invloed kunnen zijn op de ontwikkeling van de kinderen in een vroeg stadium ter sprake te brengen en waar mogelijk weg te nemen. De kinderpsycholoog ziet puur op de belangenbehartiging van de kinderen. Tegelijkertijd kan de kinderpsycholoog fungeren als onpartijdige spreekpartner voor de kinderen. Stel dat een kind aangeeft graag bij ouder 1 te willen wonen, omdat het met deze ouder altijd leuk en gezellig is en het kind van deze ouder geen groenten hoeft te eten en geen huiswerk hoeft te maken, dan kan de psycholoog bijvoorbeeld aangeven wat het nut en de noodzaak zijn van groenten eten en huiswerk maken. Door dergelijke gesprekken kan aan het kind inzichtelijk gemaakt worden dat ouder 2 bijvoorbeeld niet saai of streng is, maar dat de ouder het welzijn en de gezondheid van het kind vooropstelt. Door dergelijke gesprekken wordt het kind actief betrokken in het proces dat hoofdzakelijk over het kind gaat. De kinderpsycholoog kan het kind bekend maken met het recht van het kind om op te

groeien in een stabiele leefomgeving waarin het zich optimaal kan ontwikkelen zonder dat het kind te maken krijgt met bijvoorbeeld loyaliteitsconflicten.

Momenteel worden kinderen vanaf de leeftijd van 12 jaar gehoord door de rechter. In mijn optiek wordt hiermee onvoldoende recht gedaan aan het recht van spreken door kinderen. Kinderen krijgen onbewust meer mee van de situatie dan wij denken en door de grens van 12 jaren aan te houden wordt tekortgedaan aan dit wezenlijke recht van kinderen. Tegelijkertijd ben ik me ervan bewust dat het voor kinderen nogal ingrijpend kan zijn om te spreken met de rechter. Om deze reden stel ik een tussencategorie voor. Ik stel voor dat er een soort spreekrecht voor kinderen tussen de 6-11 jaar in het leven wordt geroepen. Voor deze leeftijdscategorie is gekozen, omdat kinderen vanaf de leeftijd van 6 jaar duidelijk kunnen aangeven wat zij willen en waarom zij ergens een voorkeur voor hebben. De kinderpsycholoog is in mijn beleving de aangewezen professional die met kinderen in de leeftijdscategorie 6-11 jaar dergelijke gesprekken dient te voeren en de inhoud van de gesprekken als onpartijdige en vertrouwelijke partij aan de rechter kan rapporteren.

Een hierop aansluitende aanbeveling ziet op het terugbrengen van de tijdsduur van de procedure bij de rechter. Onderzoek toont aan dat een langere procedure bij de rechter ertoe bijdraagt dat ouders over en weer meer verwijten maken en hiermee het belang van de kinderen uit het oog verliezen.

De zorgregeling in het ouderschapsplan is een wettelijke basis waar het een en ander aan toegevoegd dient te worden om ervoor te zorgen dat het instrument optimaal tot werking komt. Bovengenoemde aanbevelingen kunnen hier een grote bijdrage aan leveren. Belangrijk is om voor ogen te houden dat het belang van het kind voorop staat en dat optimale communicatie tussen de ouders belangrijk is, maar dat er meer en in een eerder stadium gecommuniceerd dient te worden met het betrokken kind. In mijn opinie valt in de procedure na de scheiding veel winst te behalen indien de voorgaande aanbevelingen adequaat worden opgevolgd.

Bronnenlijst

Elektronische bronnen

- Defence for Children, *Artikel 3 belang van het kind, Toelichting*. Geraadpleegd op 9 augustus 2018, van <https://www.kinderrechten.nl/kinderrechten-vw/artikel-3-belang-van-het-kind/>
- Kennisbank INA Personen- en familierecht (auteur: prof. mr. P. Vlaardingerbroek) [Computerprogramma](voor abonnees). *De effectuering van de zorg/omgangsregeling*. Den Haag: Sdu
- Kennisbank INA Personen- en familierecht (auteur: prof. mr. P. Vlaardingerbroek) [Computerprogramma](voor abonnees). *Kinderen en echtscheiding, Ouderschapsplan*. Den Haag: Sdu
- Kennisbank INA Personen- en familierecht (auteur: prof. mr. P. Vlaardingerbroek) [Computerprogramma](voor abonnees). *Mediation (scheidingsbemiddeling), De juridische vereisten voor een ouderschapsplan*. Den Haag: Sdu
- Kennisbank INA Personen- en familierecht (auteur: prof. mr. P. Vlaardingerbroek) [Computerprogramma](voor abonnees). *Omgang, consultatie en informatie*. Den Haag: Sdu
- Kennisbank INA Personen- en familierecht (auteur: prof. mr. P. Vlaardingerbroek) [Computerprogramma](voor abonnees). *Omgang, consultatie en informatie, De effectuering van de zorg/omgangsregeling*. Den Haag: Sdu
- Kennisbank INA Personen- en familierecht (auteur: prof. mr. P. Vlaardingerbroek) [Computerprogramma](voor abonnees). *Omgang, consultatie en informatie, De vier ontzeggingsgronden van artikel 1:377a BW*. Den Haag: Sdu
- Kennisbank INA Personen- en familierecht (auteur: prof. mr. P. Vlaardingerbroek) [Computerprogramma](voor abonnees). *Omgang, consultatie en informatie, Iets over de praktijk van het omgangsrecht*. Den Haag: Sdu
- Kennisbank INA Personen- en familierecht (auteur: prof. mr. P. Vlaardingerbroek) [Computerprogramma](voor abonnees). *Omgang, consultatie en informatie, Omgangsplicht*. Den Haag: Sdu
- Kennisbank INA Personen- en familierecht (auteur: prof. mr. P. Vlaardingerbroek) [Computerprogramma](voor abonnees). *Ouderschapsplan*. Den Haag: Sdu

- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, *Kennis en aanpak van sociale vraagstukken, Vechtscheidingen*. Geraadpleegd op 27 juli 2018, van <https://www.huiselijkgeweld.nl/dossiers/vechtscheidingen>.
- Overheid.nl, *Wet- en regelgeving, Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige scheiding*. Geraadpleegd op 9 februari 2018, van <http://wetten.overheid.nl/BWBR0024844/2009-03-01>
- Raad voor de Kinderbescherming, Ministerie van Justitie en Veiligheid. *Hoe verloopt een onderzoek van de Raad voor de Kinderbescherming?* Geraadpleegd op 10 augustus 2018, van <https://www.kinderbescherming.nl/voor-kind-en-ouder/hoe-verloopt-een-raadsonderzoek>

Jurisprudentie

- Hof Amsterdam 10 december 2013, ECLI:NL:GHAMS:2013:4872
- Hof Amsterdam 26 februari 2013, ECLI:NL:GHAMS:2013:3814
- Hof Amsterdam 15 april 2014, ECLI:NL:GHAMS:2014:6061
- Hof Amsterdam 2 september 2014, ECLI:NL:GHAMS:2014:6042
- Hof Amsterdam 26 augustus 2014, ECLI:NL:GHAMS:2014:6127
- Hof Arnhem-Leeuwarden 21 augustus 2014, ECLI:NL:GHARL:2014:7094
- Hof Arnhem-Leeuwarden 18 april 2013, ECLI:NL:GHARL:2013:BZ9261
- Hof Arnhem-Leeuwarden 18 juli 2013, ECLI:NL:GHARL:2013:5442
- Hof Arnhem-Leeuwarden 9 december 2014, ECLI:NL:GHARL:2014:9645
- Hof Den Haag 24 april 2013, ECLI:NL:GHDHA:2013:CA0474
- Hof Den Haag 18 juli 2012, ECLI:NL:GHSGR:2012:BX2503
- Hof Den Haag 10 april 2013, ECLI:NL:GHDHA:2013:CA1131
- Hof Den Haag 23 juli 2014, ECLI:NL:GHDHA:2014:2539
- Hof Den Haag 15 januari 2014, ECLI:NL:GHDHA:2014:197
- Rb. Middelburg 11 augustus 2010, ECLI:NL:RBMID:2010:BQ6337
- Rb. Middelburg 3 augustus 2011, ECLI:NL:RBMID:2011:BR4287

Literatuur

- C. Van Leuven, A. Hendriks. (2006). *Kind in bemiddeling. Over de transformatie van ex-partners in collega-ouders en de kindermomenten in bemiddeling* (3^e druk), Amsterdam: SWP
- Groenhuijsen, E. Jeugdzorg Nederland. *Theoretisch fundament bij de aanpak van complexe scheidingen*
- Rechtspraak, *Professionele standaard kindgesprekken, Preambule*
- Rechtspraak, *procesreglement familie en jeugdrecht rechtbanken, Kindgesprek*
- Rouvoet, A. Het ministerie van Jeugd en Gezin. *Uit elkaar...En de kinderen dan?, Het ouderschapsplan: aandachtspunten*
- Spruijt, E. (2014). *Handboek scheiden en de kinderen. Voor de beroepskracht die met scheidingskinderen te maken heeft* (2^e druk). Houten: Bohn Stafleu van Loghum
- Van Riemsdijk, A. (2011). *Scheiden in Nederland* (1^e druk). Apeldoorn: Maklu
- Vlaardingerbroek, P., Blankman, K., Van der Linden, A.P., Punselie, E.C.C., Schrama, W. (2017). *Het hedendaagse personen- en familierecht* (8^e druk). Deventer: Wolters Kluwer

Kamerstukken

- *Kamerstukken II* 1979/80, 16 127, nr. 3, p. 5 (MvT)
- *Kamerstukken II* 2004/05, 30145, nr. 3, (MvT)
- *Kamerstukken I* 2008/09, 30145, 388, nr. 8

Wet- en regelgeving

- Artikel 247 lid 2 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek
- Artikel 251a van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek
- Artikel 377a lid 3 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek
- Artikel 809 lid 1 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
- Artikel 815 lid 3 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

Bijlagen

Bijlage 1a resultaten dossieranalyse

Topics Dossiers	Leeftijd van het kind	Verblijfplaats van het kind	Communicatie tussen de ouders	Schoolprestaties van het kind	De(gedrags-) ontwikkeling van het kind	Duur van het geschil
Nr. 1 <i>Verzoek tot chtscheiding met nevenvoorzieningen</i>	11 jaar	Bij de moeder	Slechte tot geen communicatie	Stagnatie in ontwikkeling	Stagnatie in ontwikkeling	2 jaar
Nr. 2 <i>Verzoek tot vaststelling ouderlijk gezag</i>	5 jaar	Bij de moeder	Geen sprake van goede communicatie	Het kind blijkt hoogbegaafd te zijn	Sluit zich af en lijkt gefrustreerd	1 jaar
Nr. 3 <i>Verzoek tot omgangsregeling</i>	Kind 1: 4 jaar Kind 2: 1 jaar	Bij de moeder	Slechte tot geen communicatie	Kind 1: ontwikkeling- achterstand Kind 2: n.v.t. kind is te jong	Kind 1: ontwikkeling- achterstand Kind 2: n.v.t. kind is te jong	1 jaar

Nr. 4 <i>Verzoek tot echtscheiding met nevenvoorzieningen</i>	8 jaar	Bij de moeder	Geen sprake van goede communicatie	Vooruitgang	Agressief, driftbuien en gespannen	1,5 jaar
Nr. 5 <i>Vervangende toestemming voor uitreis</i>	11 jaar	Bij de moeder	Geen sprake van communicatie	N.v.t. geen gegevens	Geen stabiele levens- patroon	1 jaar
Nr. 6 <i>Verzoek tot echtscheiding met nevenvoorzieningen</i>	Kind 1: 6 jaar Kind 2: 3 jaar	Bij de moeder	Er is sprake van verstoorde communicatie	Kind1: jaar lang extra kleuteren Kind 2: gaat niet meer naar school	Kind 1: druk en stoer doen op school Kind 2: komt moeilijk in slaap Ernstige dreiging in ontwikkeling	1 jaar
Nr. 7 <i>Wijziging regeling ouderschapsplan</i>	6 jaar	Bij de moeder	Contact is niet soepel tussen partijen	Blijft een jaartje zitten	Vertoont speels gedrag	2 jaar

Nr. 8 <i>Verzoek tot wijziging hoofdverblijfplaats en vaststelling zorgregeling</i>	10 jaar	Bij tante (zus van moeder)	Partijen vertrouwen elkaar niet en communiceren niet	Loopt achter t.o.v. de anderen uit haar klas	Vertoont antisociaal gedrag	1 jaar
Nr. 9 <i>Vaststelling omgangsregeling en ouderlijk gezag</i>	9 jaar	Bij de moeder	Een tijd geen communicatie geweest tussen partijen	N.v.t. geen ontwikkelingen	N.v.t.	10 maanden
Nr. 10 <i>Verweer tegen het treffen van een zelfstandige zorgregeling</i>	Kind 1: 13 jaar Kind 2: 10 jaar Kind 3: 5 jaar	Bij de moeder	Vooraf sprake van mis- communicatie	N.v.t. geen ontwikkelingen	De kinderen zijn bang voor het gedrag van de man	6 maanden

Nr. 11 <i>Verzoek tot een regeling van de verdeling van de zorg- en opvoedingstaken</i>	Kind 1: 16 jaar Kind 2: 13 jaar	Bij de moeder	Vooraf sprake van miscommunicatie	N.v.t.	De kinderen gaan structureel laat naar bed wat hun ontwikkeling niet goed doet	5 maanden
Nr. 12 <i>Verzoek tot gezamenlijk gezag</i>	Kind 1: 12 jaar Kind 2: 11 jaar	Bij de moeder	Communicatie verloopt niet goed	N.v.t. geen gegevens	N.v.t. geen gegevens	8 jaar
Nr. 13 <i>Verweer tegen zelfstandige verzoeken</i>	8 jaar	Bij de moeder	Het lukt partijen niet om te communiceren met elkaar	Presteert goed	Zorgen om het gedrag dat het kind vertoont	2 jaar

Nr. 14 <i>Verweer tegen verzoek tot het treffen van een zorgregeling</i>	5 jaar	Bij de moeder	Sprake van verslechterde verstand- houding tussen partijen	N.v.t. geen gegevens	Zorgelijk en schadelijk voor de ontwikkeling van het kind dat het geen contact heeft met de man	2 jaar
Nr. 15 <i>Verweer tegen verzoek inzake de vaststelling van de zorg- en opvoedtaken</i>	Kind 1: 11 jaar Kind 2: 7 jaar	Bij de moeder	Sprake van wantrouwen	N.v.t. geen gegevens	N.v.t. geen gegevens	1 jaar

Bijlage 1b uitwerking dossieranalyse

Dossier 1 Verzoek tot echtscheiding met nevenvoorzieningen

Partijen hebben ruim twee jaar een juridisch geschil. Partijen hebben gesproken met diverse instanties zoals Veilig Verder Team (hierna: VVT), Veilig Thuis Haaglanden en therapeuten. Tevens zijn partijen door de rechter verwezen naar de Opvoedpoli voor deelname aan het traject 'Recht doen aan je Kind'. Dit traject is voortijdig beëindigd door partijen. De rechter heeft ook een (beschermings)onderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming (hierna: RvdK) ingeleid.

Leeftijd

Het kind is 11 jaar. Dit betekent dat dit kind niet wordt gehoord. Een kind wordt meestal pas gehoord vanaf de leeftijd van 12 jaar.

De verblijfplaats van het kind

De rechter heeft aan de moeder de echtelijke woning toebedeeld. De echtelijke woning is een vertrouwde omgeving voor het kind. De rechter wil het kind dan ook niet uit zijn vertrouwde omgeving halen. Een scheiding brengt al veel veranderingen met zich mee en als het kind zou moeten verhuizen, zou dit te veel extra veranderingen voor het kind met zich meebrengen. Daarbij at het kind wanneer hij met zijn vader was, voornamelijk ongezond. Tevens verbleef het kind wanneer hij bij zijn vader was in verschillende hotels. Dit droeg niet bij aan een veilige en stabiele leefomgeving voor het kind.

Communicatie tussen de ouders

Partijen hebben samen het gezag over het kind. Partijen hebben lang geprocedeerd, omdat beiden het kind wilden hebben. Gedurende het proces hebben diverse instanties met partijen om de tafel gezeten, zoals VVT, Opvoedpoli en therapeuten.

Tussen partijen is er veel ruzie geweest en is er sprake geweest van geweld. Partijen communiceerden niet meer met elkaar en afspraken die zij maakten ten behoeve van het kind werden genegeerd. Dit blijkt uit een rapport van VVT.

VVT is een instantie die de thuissituatie analyseert. De rechter verplichtte partijen mee te doen aan een traject genaamd 'Recht doen aan je kind', waarbij partijen met elkaar moesten communiceren en samenwerken in belang van het kind.

De schoolprestaties van het kind

Uit analyses blijkt dat het kind minder goed presteert op school. Het kind heeft zelfs een lager schooladvies gekregen dan het had moeten zijn. Volgens de therapeut heeft het kind last van concentratieproblemen als gevolg van de scheiding. Dit verklaart waarom het kind slecht presteert op school. Het kind stagneert in zijn ontwikkeling.

De (gedrags)ontwikkeling van het kind

Het kind is vaak op zijn kamer en speelt weinig buiten. Het kind heeft veel geleden onder de scheiding van zijn ouders. Uit diverse rapporten (RvdK) blijkt dat het kind antisociaal is en zelfs gevochten heeft op school. Daarnaast heeft het kind vaak buikpijnlachten. De oorzaak hiervan is nog niet bekend.

Gevolgen voor het kind: het kind leidt onder de scheiding en ruzie van zijn ouders.

Dossier 2 Verzoek tot vaststelling ouderlijk gezag

Partijen hebben een jaar lang geprocedeerd. De vader van het kind wil meebeslissen in gezagskwesties. Vanwege de slechte communicatie tussen partijen wil de man een mediationtraject volgen. De vrouw wil hier echter niet aan meewerken. Volgens de vrouw wilde de man in het verleden niet meewerken aan mediation.

Leeftijd

Het kind is 5 jaar. Dit betekent dat dit kind niet wordt gehoord. Een kind wordt meestal pas gehoord vanaf de leeftijd van 12 jaar.

De verblijfplaats van het kind

Het kind verblijft bij haar moeder, aangezien de moeder alleen het gezag over het kind heeft.

Communicatie tussen de ouders

Tussen partijen is geen sprake van goede communicatie. De man zou vijandelijk jegens de vrouw zijn. Tevens heeft de man moeite met communiceren. Hij scheldt voornamelijk.

De schoolprestaties van het kind

Het kind lijkt hoogbegaafd te zijn. Er zal een intelligentietest plaatsvinden.

De (gedrags-)ontwikkeling van het kind

Het kind gedroeg zich vreemd na bezoeken bij de man. Het kind lijkt dan gefrustreerd, op zichzelf en sloot zich af. Daarnaast gebruikt de man verdovende middelen (softdrugs). Dit lijkt geen positieve omgeving voor het kind te zijn.

Gevolgen voor het kind: het kind gedraagt zich vreemd na bezoeken aan de vader en leidt onder de ruzie van de ouders.

Dossier 3 Verzoek tot omgangsregeling

Partijen hebben een jaar lang geprocedeerd. In deze zaak hebben diverse partijen zich ontfermd over het 'gezin'. De vader heeft het jongste kind nooit gekend. De volgende partijen hebben zich ontfermd in deze zaak, te weten: Centrum Jeugd en Gezin (hierna: CJG), Stichting Triodus, Stevig Ouderschap, Ouderschap Blijft en de RvdK.

Leeftijd

De kinderen zijn 4 jaar en 1 jaar. Dit betekent dat de kinderen niet worden gehoord. Een kind wordt meestal pas gehoord vanaf de leeftijd van 12 jaar.

De verblijfplaats van het kind

De kinderen verblijven bij de moeder, aangezien zij eenhoofdig gezag heeft.

Communicatie tussen de ouders

De communicatie tussen partijen is erg slecht. Vanwege alle spanningen heeft de moeder liever niet dat de vader omgang heeft met de kinderen. De man is alcoholverslaafd en vertoont agressief gedrag. De raadsonderzoeker constateert en ervaart de man als ontoegankelijk in de omgang. De man toont weinig emoties naast zijn boosheid. Om aan hun communicatie te werken heeft de rechter partijen doorverwezen naar Ouderschap Blijft.

De schoolprestaties van het kind

Kind 1: er is sprake van een ontwikkelingsachterstand op het gebied van taal-spraakontwikkeling.

Kind 2: men maakt zich geen zorgen over haar ontwikkeling. Tevens is zij nog te jong om een goede analyse te kunnen maken.

De (gedrags-)ontwikkeling van het kind

Kind 1: er is sprake van een ontwikkelingsachterstand op het gebied van sociaal-emotionele ontwikkeling en motoriek. Voor een kind van 4 jaar vertoont zij veel babygedrag (kruipen en geluiden maken i.p.v. praten en geen sociale vaardigheden bij het spelen).

Kind 2: men maakt zich geen zorgen over haar ontwikkeling. Zij is ook te jong om een goede analyse te kunnen maken.

Gevolgen voor het kind: door de vele ruzies en spanningen tussen partijen vertoont kind 1 vooral babygedrag en maakt deze een ontwikkelingsachterstand door op het gebied van taal-spraakontwikkeling.

Dossier 4 Verzoek tot echtscheiding met nevenvoorzieningen

Partijen zijn al anderhalf jaar aan het procederen. Diverse partijen hebben zich ontfermd over het geschil, zoals CJG, Jutters en Triple P.

Leeftijd

Het kind is 11 jaar. Dit betekent dat dit kind niet wordt gehoord. Een kind wordt meestal pas gehoord vanaf de leeftijd van 12 jaar.

De verblijfplaats van het kind

De rechter heeft de moeder de echtelijke woning toebedeeld. De echtelijke woning is een vertrouwde omgeving voor het kind. De rechter wil het kind dan ook niet uit zijn vertrouwde omgeving halen. Een scheiding breng al veel veranderingen met zich mee en als het kind zou moeten verhuizen zou dit veel extra veranderingen voor het kind met zich meebrengen.

Communicatie tussen de ouders

De communicatie tussen partijen is niet goed. Partijen verwijten elkaar over en weer. De vrouw geeft aan dat zij mentaal mishandeld wordt door de man en dat hij haar vernedert. De man zou het kind ook stimuleren de vrouw te slaan en te pesten. Volgens de man lijdt de vrouw aan een zware vorm van ADHD. Zij was in behandeling bij PsyQ.

De schoolprestaties van het kind

Uit het schoolrapport van het kind blijkt dat hij vooruitgang boekt op school. Het kind heeft wel 24 te laat meldingen genoteerd staan.

De (gedrags)ontwikkeling van het kind

Het kind heeft volgens de man ADHD en autisme. Het kind is aangemeld geweest bij Jutters vanwege zijn agressie en driftbuien. Het kind slaat zijn moeder (blauwe oog). Ook oogt het kind gespannen en ongelukkig volgens deskundigen. Het kind kopieert het gedrag van de moeder, zo heeft de vrouw geprobeerd zelfmoord te plegen en het kind deed vervolgens ook een zelfmoordpoging.

Gevolgen voor het kind: de relatieproblemen tussen partijen lijkt een sterke invloed te hebben op het gedrag van het kind.

Dossier 5 Vervangende toestemming voor uitreis

Partijen hebben ongeveer een jaar geprocedeerd. Partijen hebben aan mediation gedaan.

Leeftijd

Het kind is 11 jaar. Dit betekent dat dit kind niet wordt gehoord. Een kind wordt meestal pas gehoord vanaf de leeftijd van 12 jaar.

De verblijfplaats van het kind

Het kind verblijft bij de vrouw. Dit is door partijen afgesproken.

Communicatie tussen de ouders

De vrouw heeft iedere vorm van communicatie met de man afgesloten en weigert verder contact. De vrouw sluit zich af van de buitenwereld. Zo heeft de vrouw ook het contact met haar vriendinnen verbroken. Dit heeft de vrouw gedaan, omdat zij zelfmoord wilde plegen en haar vriendin een sleutel had van haar woning. Haar vriendin heeft de gebeurtenis kunnen voorkomen.

De schoolprestaties van het kind

N.v.t. (geen gegevens).

De (gedrags-)ontwikkeling van het kind

Het kind heeft het moeilijk met de echtscheiding, vooral door de weinige contactmomenten met de vader. Soms moet de man ineens op het kind passen. Dit zorgt ervoor dat het kind geen stabiel levenspatroon heeft.

Gevolgen voor het kind: het kind blijft leven in een strijd tussen partijen en kent daardoor geen stabiliteit in zijn leven.

Dossier 6 Verzoek tot echtscheiding met nevenvoorzieningen

Partijen hebben een jaar geprocedeerd. Diverse partijen zijn betrokken geweest bij het geschil tussen partijen, zoals Triple P, Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (hierna: AMK), Steunpunt Huiselijk Geweld, VVT en de RvdK.

Leeftijd

De kinderen zijn 6 jaar en 3 jaar oud. Dit betekent dat de kinderen niet worden gehoord. Een kind wordt meestal pas gehoord vanaf de leeftijd van 12 jaar.

De verblijfplaats van het kind

De kinderen verblijven bij de moeder. In het kader van continuïteit en veiligheid zijn de kinderen aan de moeder toegewezen. Sinds de geboorte van de kinderen was de vader langere tijd afwezig in verband met werk. De man verricht werkzaamheden in het buitenland wat niet voor continuïteit in het gezin zorgt. Ook is de echtelijke woning aan de vrouw toebedeeld, aangezien dit een vertrouwde woon- en leefomgeving voor de kinderen is. Dit zou voor continuïteit en stabiliteit moeten zorgen.

Communicatie tussen de ouders

Er is sprake van verstoorde communicatie tussen partijen. Partijen maken over en weer verwijten naar elkaar.

Volgens de vader zou de moeder lijden aan borderline persoonlijkheidsstoornis. De vrouw geeft op haar beurt weer aan dat de man leidt aan woede- en agressieaanvallen.

De schoolprestaties van het kind

Kind 1: heeft het moeilijk met de scheiding en de heftige situatie. Zij geeft op school aan te willen praten met een praatdokter, omdat haar hoofd vol zit door de situatie en door wat iedereen zegt. Hierdoor kan zij niet goed nadenken.

Kind 2: gaat niet meer naar school.

De (gedrags)ontwikkeling van het kind

Kind 1: is drukker geworden in haar gedrag. Ook doet zij stoer op school en pest zij anderen. Verder heeft zij last van nachtmerries en nachtangsten.

Kind 2: komt moeilijk in slaap.

Gevolgen voor de kinderen: er is sprake van concrete bedreigingen in de ontwikkeling van de minderjarigen. Zij zijn slachtoffer van ernstige echtscheidingsproblematiek waarbij er spanningsklachten zijn. Ook worden hun mentale welzijn en sociaal-emotionele ontwikkeling bedreigd. Het AMK heeft dit bevestigd.

Dossier 7 Wijziging regeling ouderschapsplan

Partijen hebben twee jaar geprocedeerd. De instantie die zich ermee beziggehouden heeft is Stichting Jeugdformaat. Partijen zijn uiteindelijk wel samen tot een ouderschapsplan gekomen.

Leeftijd

Het kind is 6 jaar. Dit betekent dat dit kind niet wordt gehoord. Een kind wordt meestal pas gehoord vanaf de leeftijd van 12 jaar.

De verblijfplaats van het kind

Het kind verblijft bij de moeder. Dit zijn partijen onderling overeengekomen.

Communicatie tussen de ouders

De communicatie tussen partijen verloopt niet soepel. Partijen houden zich niet aan de gemaakte afspraken. Om aan de communicatie te werken zijn partijen door de rechter verwezen naar Stichting Jeugdformaat waar zij moesten deelnemen aan het traject Ouderschap Blijft.

De schoolprestaties van het kind

Het kind blijft een jaar zitten wegens zijn speelse gedrag.

De (gedrags)ontwikkeling van het kind

Het kind is erg speels.

Gevolgen voor het kind: het kind vertoont speels gedrag. Voor de rest zijn er geen bijzonderheden. Dit komt waarschijnlijk doordat partijen samen overeenstemming hebben bereikt over het ouderschapsplan.

Dossier 8 Verzoek tot wijziging hoofdverblijfplaats en vaststelling zorgregeling

Partijen hebben een affectieve relatie met elkaar gehad. Partijen hebben ruim een jaar geprocedeerd. Een zaak waarbij het kind in Curaçao verbleef bij haar tante. De Nederlandse rechter was naar Nederlands recht bevoegd gezien beide ouders van het kind in Nederland verbleven. De instanties die zich over de zaak ontfermd hebben zijn: CJG, RvdK, Jeugdformaat en de voogdijraad van Curaçao.

Leeftijd

Het kind is 10 jaar. Dit betekent dat dit kind niet wordt gehoord. Een kind wordt meestal pas gehoord vanaf de leeftijd van 12 jaar.

De verblijfplaats van het kind

De hoofdverblijfplaats van het kind is regelmatig gewisseld tussen Curaçao en Nederland. De moeder heeft het kind naar een tante op Curaçao gestuurd. De moeder van het kind zal voor het kind volledig de zorg dragen zodra zij haar opleiding heeft afgerond. Op verzoek van CJG heeft de voogdijraad van Curaçao een onderzoek gestart naar het kind. Uit het rapport blijkt dat de tante goed zorgt voor het kind en dat het kind in Curaçao naar school gaat en vriendinnen heeft. Ook heeft het kind het naar haar zin in Curaçao. De raad is van mening dat het kind gebaat is bij continuïteit en stabiliteit in haar verblijfplaats en schoolgang. Vandaar dat de rechter heeft besloten om het hoofdverblijfplaats van het kind vast te stellen op Curaçao.

Communicatie tussen de ouders

Partijen communiceren slecht met elkaar en hebben geen vertrouwen in elkaar. Dit gevoel is helemaal versterkt sinds de moeder het kind zonder overleg met de vader gestuurd heeft naar haar zus in Curaçao. De rechter heeft partijen verwezen naar Jeugdformaat om een traject te volgen, genaamd Ouderschap Blijft, om de onderlinge communicatie te verbeteren.

De schoolprestaties van het kind

Het kind heeft slechte schoolcijfers en loopt achter op de rest van de klas.

De (gedrags)ontwikkeling van het kind

Het kind vertoont antisociaal (bijvoorbeeld uitschelden, uitlachen) gedrag t.o.v. andere kinderen op school. Het kind pest ook anderen. Ook is het kind niet geconcentreerd en snel afgeleid.

Gevolgen voor het kind: het kind vertoont antisociaal gedrag, is snel afgeleid en gemakkelijk te beïnvloeden wat veroorzaakt zou kunnen zijn door de scheiding.

Dossier 9 Vaststelling omgangsregeling en ouderlijk gezag

Partijen hebben tien maanden geprocedeerd. Er hebben zich geen instanties ontfermd over deze zaak.

Leeftijd

Het kind is 9 jaar. Dit betekent dat dit kind niet wordt gehoord. Een kind wordt meestal pas gehoord vanaf de leeftijd van 12 jaar.

De verblijfplaats van het kind

Het kind heeft zijn hoofdverblijfplaats bij de moeder en heeft dit altijd bij de moeder gehad. Partijen hadden een latrelatie. Dit betekent dat zij ieder in een zelfstandige woning woonden gedurende hun relatie.

Communicatie tussen de ouders

Er was een tijd geen communicatie tussen partijen.

De schoolprestaties van het kind

Geen negatieve ontwikkelingen geconstateerd bij het kind.

De (gedrags)ontwikkeling van het kind

Geen negatieve ontwikkelingen geconstateerd bij het kind.

Gevolgen voor het kind: het feit dat partijen uit elkaar gingen heeft geen negatieve invloed op het kind gehad in zijn schoolprestaties of gedragsontwikkeling.

Dossier 10 Verweer tegen het treffen van een zelfstandige zorgregeling

Partijen hebben een half jaar geprocedeerd. Instanties die zich over de zaak ontfermd hebben zijn Middin en de RvdK.

Leeftijd

De kinderen zijn 13, 10 en 5 jaar. Alleen het kind van 13 jaar kan gehoord worden.

De verblijfplaats van het kind

De kinderen hebben hun hoofdverblijfplaats bij de moeder. Dit zijn partijen onderling overeengekomen.

Communicatie tussen de ouders

De communicatie tussen partijen verloopt niet soepel. Er is vooral sprake van miscommunicatie. Partijen gaan het traject Ouderschap Blijft volgen om de communicatie te verbeteren. Ook is de vader snel boos. Middin zal de man begeleiden bij het omgaan met zijn emoties.

De schoolprestaties van het kind

Geen ontwikkelingen geconstateerd, n.v.t.

De (gedrags)ontwikkeling van het kind

Kind 1: wil niet meer op bezoek bij zijn vader zo blijkt uit het kindgesprek.

Kind 2 en 3: komen vaak ontevreden terug van een bezoek aan hun vader.

De kinderen zijn bang dat de man ineens boos kan worden. In het verleden was er namelijk sprake van huiselijk geweld.

Gevolgen voor de kinderen: de kinderen voelen zich niet op gemak bij hun vader.

Dossier 11 Verzoek tot een regeling van de verdeling van de zorg- en opvoedingstaken

Partijen hebben vijf maanden geprocedeerd. Er hebben zich geen instanties ontfermd over deze zaak.

Leeftijd

De kinderen zijn 16 en 13 jaar. Zij kunnen dus gehoord worden.

De verblijfplaats van het kind

De kinderen hebben hun hoofdverblijfplaats bij de moeder. Dit zijn partijen overeengekomen.

Communicatie tussen de ouders

Tussen partijen is sprake van veel miscommunicatie. De miscommunicatie ontstaat vanwege het hebben van een andere visie over de opvoeding van het kind.

De schoolprestaties van het kind

N.v.t. (geen gegevens).

De (gedrags)ontwikkeling van het kind

De kinderen gaan structureel laat naar bed toe, terwijl ze de volgende dag school hebben. Hierdoor komen zij herhaaldelijk te laat op school en hebben zij een groot aantal uren ongeoorloofd verzuimd, wat hun ontwikkeling niet ten goede komt. Partijen hebben hierover geen afspraken gemaakt.

Gevolgen voor de kinderen: geen bijzonderheden in deze zaak, waarschijnlijk doordat partijen samen tot een ouderschapsplan zijn gekomen. Partijen moeten goede afspraken maken over de tijdstippen waarop de kinderen naar bed toe moeten.

Dossier 12 Verzoek tot gezamenlijk gezag

Partijen hebben acht jaar geprocedeerd. Er hebben zich geen instanties ontfermd over deze zaak.

Leeftijd

De kinderen zijn 12 en 11 jaar. Alleen het kind van 12 jaar kan gehoord worden.

De verblijfplaats van het kind

De kinderen hebben hun hoofdverblijfplaats bij de moeder nu zij alleen belast is met het ouderlijk gezag.

Communicatie tussen de ouders

De communicatie tussen partijen verloopt niet goed. Partijen zijn bereid om een mediationtraject te volgen om aan hun communicatie te werken. Partijen hebben een andere visie over de opvoeding van het kind.

De schoolprestaties van het kind

N.v.t. (geen gegevens)

De (gedrags)ontwikkeling van het kind

N.v.t. (geen gegevens)

Gevolgen voor de kinderen: uit het kindgesprek blijkt dat de kinderen last hebben van het feit dat hun ouders niet kunnen communiceren met elkaar. De situatie moet veranderen, anders kunnen de kinderen in een loyaliteitsconflict terechtkomen.

Dossier 13 Verweer tegen zelfstandige verzoeken

Partijen zijn al twee jaar aan het procederen. De volgende instanties hebben zich ontfemd over deze zaak: de RvdK en Stichting Jeugdformaat.

Leeftijd

Het kind is 8 jaar. Dit betekent dat dit kind niet wordt gehoord. Een kind wordt meestal pas gehoord vanaf de leeftijd van 12 jaar.

De verblijfplaats van het kind

Het kind heeft haar hoofdverblijfplaats bij de moeder nu de moeder alleen met het ouderlijk gezag belast is.

Communicatie tussen de ouders

Het lukt partijen niet om te communiceren met elkaar. Oudergesprekken verlopen moeizaam. Partijen hebben het traject Ouderschap Blijft gevolgd om te werken aan hun communicatie, echter zonder succes.

De schoolprestaties van het kind

Het kind presteert goed op school, echter vragen deskundigen zich af of het kind zich niet stort op schoolwerkzaamheden en –prestaties n.a.v. de situatie (vluchtgedrag).

De (gedrags)ontwikkeling van het kind

Partijen zijn het er met elkaar over eens dat het kind veranderd is. Het kind is niet meer zo vrolijk als voorheen. Het kind wil op de een of ander manier helemaal geen contact met haar vader. Het kind is niet in staat om haar gevoelens te uiten en krypt dit op.

Gevolgen voor het kind: het gedrag dat het kind vertoont kan negatieve gevolgen hebben in haar sociaal-emotionele ontwikkeling.

Dossier 14 Verweer tegen verzoek tot het treffen van een zorgregeling

Partijen hebben twee jaar geprocedeerd. De RvdK heeft zich ontfemd over deze zaak.

Leeftijd

Het kind is 5 jaar. Dit betekent dat dit kind niet wordt gehoord. Een kind wordt meestal pas gehoord vanaf de leeftijd van 12 jaar.

De verblijfplaats van het kind

Het kind heeft zijn hoofdverblijfplaats bij de moeder, aangezien zij alleen het ouderlijk gezag heeft.

Communicatie tussen de ouders

Er is sprake van een verslechterde verstandshouding tussen partijen. De man zou agressief zijn jegens de vrouw en haar bedreigen. Om aan communicatieherstel te werken moeten partijen het Ouderschap Blijft traject volgen.

De schoolprestaties van het kind

N.v.t. (geen gegevens)

De (gedrags)ontwikkeling van het kind

Nu het kind geen vrijelijk contact heeft met beide ouders, is dit zorgelijk en schadelijk voor zijn ontwikkeling. Ook is het zorgelijk dat het kind zijn vader niet kan zien.

Gevolgen voor het kind: de situatie tussen partijen heeft geleid tot een ondertoezichtstelling, waarbij er een gezinsvoogd is toegewezen aan partijen.

Dossier 15 Verweer tegen verzoek inzake de vaststelling van de zorg- en opvoedtaken

Partijen hebben een jaar geprocedeerd. De RvdK heeft zich ontfemd over deze zaak.

Leeftijd

De kinderen zijn 11 en 7 jaar. Dit betekent dat de kinderen doorgaans niet worden gehoord. Een kind wordt meestal pas gehoord vanaf de leeftijd van 12 jaar.

De verblijfplaats van het kind

De kinderen hebben hun hoofdverblijfplaats bij de moeder.

Communicatie tussen de ouders

Na het uit elkaar gaan van partijen verliep de communicatie niet meer goed. Ook is er sprake van alcoholmisbruik/-verslaving door de vader en was er sprake van huiselijk geweld. De man zou de vrouw ook bedreigen. Er is sprake van wantrouwen over en weer.

De schoolprestaties van het kind

N.v.t. (geen gegevens)

De (gedrags)ontwikkeling van het kind

N.v.t. (geen gegevens)

Gevolgen voor de kinderen: de alcoholverslaving en agressie van de vader zou de veiligheid van de kinderen in gevaar kunnen brengen.

Bijlage 2a resultaten jurisprudentieonderzoek

Topics Zaak(ECLI)	Leeftijd van het kind	Verblijfplaats van het kind	Communicatie tussen de ouders	Schoolprestaties van het kind	De(gedrags-) ontwikkeling van het kind
Nr. 1 <i>Vervangende toestemming om te verhuizen</i> <i>ECLI:NL:RBMID:2010:BQ6337</i>	13 jaar	Bij de moeder	De vrouw stond vroeger onder druk van de man	N.v.t. geen gegevens	N.v.t.
Nr. 2 <i>Verzoek wijziging omgang, gezag en hoofdverblijf</i> <i>ECLI:RBMID:2011:BR4287</i>	8 jaar	Bij de moeder, maar gewijzigd naar de vader	Verloopt moeizaam	N.v.t. geen gegevens	Voor de ontwikkeling van het kind is het beter om bij zijn vader te verblijven
Nr. 3 <i>Verzoek wijziging hoofdverblijf en nevenvoorzieningen</i> <i>ECLI:NL:GHARL:2014:7094</i>	5 jaar	Bij de vader	Sprake geweest van verbaal geweld	Ontwikkelt zich positief	Ontwikkelt zich positief

Nr. 4 <i>Wijziging hoofdverblijf en omkering zorgregeling ECLI:NL:GHDHA: 2013:CA0474</i>	7 jaar	Bij de vader	Verslechterd	Stagnatie in ontwikkeling	Stagnatie in ontwikkeling
Nr. 5 <i>Verzoek wijziging zorgregeling ECLI:NL:GHSGR: 2012:BX2503</i>	Kind 1: 9 jaar Kind 2: 6 jaar	Bij de moeder	N.v.t. geen gegevens	N.v.t. geen gegevens	Sprake van ontwikkelings- bedreigingen
Nr. 6 <i>Verzoek wijziging hoofdverblijf en nevenvoorzieningen ECLI:NL:GHDHA: 2013:CA1131</i>	Kind 1: 8 jaar Kind 2: 5 jaar	Bij de moeder	N.v.t. geen gegevens	Geen zorgen	N.v.t. geen gegevens
Nr. 7 <i>Verzoek wijziging hoofdverblijf en nevenvoorzieningen ECLI:NL:GHDHA: 2014:2539</i>	N.v.t.	Bij de moeder	Communicatie is niet best tussen partijen	Relatief goed	Wijzen de vader af

Nr. 8 <i>Verzoek wijziging gezag en hoofdverblijf ECLI:NL:GHAMS: 2013:3814</i>	4 jaar	Bij de vader	Partijen communiceren niet goed met elkaar	Ontwikkelt zich goed	Risico sociaal- emotionele ontwikkeling
Nr. 9 <i>Verzoek wijziging hoofdverblijf en zorgregeling ECLI:NL:GHARL: 2013:BZ9261</i>	N.v.t. geen gegevens	Bij de moeder	Communicatie tussen partijen verbeterd	N.v.t. kind is te jong	Kind raakt op bepaalde momenten overstuur
Nr. 10 <i>Verzoek vaststelling hoofdverblijf ECLI:NL:GHAMS: 2014:6061</i>	Kind 1: 8 jaar Kind 2: 6 jaar Kind 3: 6 jaar	Kind 1: bij de vader Kind 2 en 3: bij de moeder	Verwijten elkaar	Zouden structureel te laat komen op school en/of verzuimen	N.v.t. geen gegevens

Nr. 11 <i>Wijziging hoofdverblijf ECLI:NL:GHARL: 2013:5442</i>	5 jaar	Bij de vader	Geen vertrouwen tussen partijen	N.v.t. geen gegevens	Geen sprake van belemmering in de ontwikkeling van het kind
Nr. 12 <i>Verzoek inzake gezag en zorgregeling ECLI:NL:GHAMS: 2014:6042</i>	5 jaar	Bij de man	Sprake van communicatie- problemen tussen partijen	Doet het goed op school	N.v.t. geen gegevens
Nr. 13 <i>Verzoek wijziging gezag, hoofdverblijf en zorg- en opvoedingstaken ECLI:NL:GHARL: 2014:9645</i>	3 jaar	Bij de man	Partijen voeren een hevige strijd	N.v.t. kind is te jong	Onaanvaardbaar risico dat het kind klem en verloren raakt

Nr. 14 <i>Verzoek tot wijziging gezag en hoofdverblijf</i> <i>ECLI:NL:GHAMS: 2014:6127</i>	3 jaar	Bij de moeder	Ernstig verstoord	N.v.t. geen gegevens	N.v.t. geen gegevens
Nr. 15 <i>Verzoek gezag en vaststelling hoofdverblijf</i> <i>ECLI:NL:GHDHA: 2014:197</i>	Kind 1: 5 jaar Kind 2: 5 jaar	Bij de vader	Partijen kunnen niet goed communiceren met elkaar	N.v.t. geen gegevens	N.v.t. geen gegevens

Bijlage 2b uitwerking jurisprudentieonderzoek

Zaak 1 Vervangende toestemming om te verhuizen

ECLI:NL:RBMID:2010:BQ6337.

In de zaak gaat het om de verhuizing van het kind van Zeeland naar Limburg. Hierbij wordt ook gekeken naar verandering van school.

Leeftijd

Het kind is 13 jaar. Het kind kan gehoord worden.

De verblijfplaats van het kind

Het kind heeft momenteel haar hoofdverblijfplaats bij de moeder. Dit is door partijen in een zorgregeling vastgelegd.

Communicatie tussen de ouders

Het is niet bekend hoe de communicatie tussen partijen verloopt. Wel zou de vrouw gedurende haar huwelijk onder druk hebben gestaan van de man.

De schoolprestaties van het kind

N.v.t. (geen gegevens)

De (gedrags)ontwikkeling van het kind

Het belang van het kind ligt in het behoud van haar sociale omgeving alsmede haar school. Het kind was niet ingeburgerd in Zeeland. Bij verhuizing zou zij dan ook niet uit een vertrouwde omgeving worden gehaald. Het kind is vaker verhuisd en in staat om een nieuw sociaal netwerk op te bouwen. Ook de verandering naar een andere school is geen twistpunt, aangezien het kind naar een andere klas met nieuwe kinderen zou gaan.

Gevolgen voor het kind: de verhuizing en verandering van school zijn niet van invloed op de ontwikkeling van het kind.

Zaak 2 Verzoek wijziging omgang, gezag en hoofdverblijf

ECLI:RBMID:2011:BR4287.

De RvdK en een mediator hebben zich ontfemd over de zaak.

Leeftijd

Het kind is 8 jaar. Dit betekent dat het kind niet wordt gehoord. Een kind wordt meestal pas gehoord vanaf de leeftijd van 12 jaar.

De verblijfplaats van het kind

Het kind heeft zijn hoofdverblijfplaats bij de moeder, aangezien zij belast is met eenhoofdig gezag. De vader wil dat het kind zijn hoofdverblijfplaats bij hem heeft.

Communicatie tussen de ouders

De communicatie tussen partijen verloopt moeizaam. Partijen maken over en weer. Partijen verschillen in visie over de opvoeding van het kind. Het is een mediator niet gelukt om de communicatie te verbeteren.

De schoolprestaties van het kind

N.v.t. (geen gegevens)

De (gedrags)ontwikkeling van het kind

Het kind heeft veel veranderingen ondervonden aan de scheiding. Een verhuizing en verandering van schoolomgeving zijn enkele veranderingen. Het kind heeft zowel aan de Raad als aan de rechtbank (middels een brief) laten weten zich prettiger en veiliger te voelen bij de vader. Volgens de Raad is een verblijf bij de vader ook beter voor de ontwikkeling van het kind.

Gevolgen voor het kind: voor de ontwikkeling van het kind zijn rust en stabiliteit belangrijk. Dat daarbij de verblijfplaats en schoolomgeving gewijzigd dienen te worden zullen niet van grote invloed zijn op zijn ontwikkeling.

Zaak 3 Verzoek wijziging hoofdverblijf en nevenvoorzieningen

ECLI:NL:GHARL:2014:7094.

De RvdK en Bureau Jeugdzorg (hierna: BJZ) hebben zich ontfermd over de zaak. Het kind is uit huis geplaatst geweest en staat onder toezicht van BJZ.

Leeftijd

Het kind is 5 jaar. Dit betekent dat het kind niet wordt gehoord. Een kind wordt meestal pas gehoord vanaf de leeftijd van 12 jaar.

De verblijfplaats van het kind

Het kind heeft zijn hoofdverblijfplaats bij de vader. Er is afgeweken van het advies van de Raad het kind te laten verblijven bij de moeder.

Communicatie tussen de ouders

Tussen partijen is sprake geweest van verbaal geweld. De moeder maakt zich zorgen, aangezien het kind bij de vader verblijft. De man maakt zich op zijn beurt weer zorgen dat de vrouw onveilige situaties creëert als het kind bij haar is.

De schoolprestaties van het kind

BJZ en de school van het kind geven aan dat het kind zich positief ontwikkelt.

De (gedrags)ontwikkeling van het kind

BJZ is van oordeel dat het kind zich positief ontwikkelt. Volgens BJZ zal een wijzing in de huidige situatie ingrijpend zijn voor de ontwikkeling van het kind.

Gevolgen voor het kind: het kind heeft veel te lijden onder de ruzie van partijen alsmede de ondertoezichtstelling en uithuisplaatsing in een crisis opvanggezin.

Zaak 4 Wijziging hoofdverblijf en omkering zorgregeling

ECLI:NL:GHDHA:2013:CA0474.

De RvdK, een mediator, AMK, een gezinsvoogd en BJZ hebben zich ontfermd over de zaak.

Leeftijd

Het kind is 7 jaar. Dit betekent dat het kind niet wordt gehoord. Een kind wordt meestal pas gehoord vanaf de leeftijd van 12 jaar.

De verblijfplaats van het kind

Het kind had eerst haar verblijfplaats bij de moeder. De rechter heeft besloten de verblijfplaats van het kind te wijzigen. De rechter heeft hiertoe besloten door het gedrag van de moeder. Zij houdt het contact tussen vader en kind af en zal dit ook in de toekomst blijven doen. Het kind was niet gelukkig bij de moeder en miste haar vader.

Communicatie tussen de ouders

De verhouding tussen partijen is verslechterd sinds de man een nieuwe relatie kreeg. Vanaf dat moment werd contact met het kind afgehouden.

De schoolprestaties van het kind

De school heeft de vrouw te kennen gegeven dat het kind heel moe is. De vrouw houdt het kind weg van school en heeft haar ingeschreven op een school voor hoogbegaafden. De vader betwist dat zijn kind hoogbegaafd is. De directeur van de voormalige school van het kind vond de wijziging niet in belang van het kind. Het kind functioneert niet op haar huidige school. BJZ en de gezinsvoogd krijgen geen informatie van de school, omdat de vrouw hier geen toestemming voor wil verlenen.

De (gedrags)ontwikkeling van het kind

Het kind heeft te kampen met gedragsproblemen n.a.v. de breuk tussen de ouders. Het kind vertoont storend gedrag op school, heeft geen vrienden en is regelmatig verdrietig.

Gevolgen voor het kind: de breuk tussen de ouders heeft enorme gevolgen voor de ontwikkeling van het kind. Er is behoefte aan rust en stabiliteit, vooral nu blijkt dat het kind ADHD heeft.

Zaak 5 Verzoek wijziging zorgregeling

ECLI:NL:GHSGR:2012:BX2503.

Over de zaak hebben BJZ, zorginstelling Boba en de RvdK zich ontfemd. De kinderen staan onder toezicht van BJZ.

Leeftijd

De kinderen zijn 9 en 6 jaar. Dit betekent dat de kinderen niet worden gehoord. Een kind wordt meestal pas gehoord vanaf de leeftijd van 12 jaar.

De verblijfplaats van het kind

De kinderen hebben hun verblijfplaats bij de moeder.

Communicatie tussen de ouders

N.v.t. (geen gegevens)

De schoolprestaties van het kind

N.v.t. (geen gegevens)

De (gedrags)ontwikkeling van het kind

De kinderen voelen zich niet veilig bij de vader. Men maakt zich zorgen over de sociaal-emotionele en seksuele ontwikkeling van de kinderen. Ook zijn er zorgen omtrent de cognitieve ontwikkeling van de kinderen en loyaliteitsproblematiek.

Gevolgen voor de kinderen: er is sprake van veel ontwikkelingsbedreigingen.

Zaak 6 Verzoek wijziging hoofdverblijf en nevenvoorzieningen

ECLI:NL:GHDHA:2013:CA1131.

Er hebben zich geen instanties ontfemd over deze zaak.

Leeftijd

De kinderen zijn 8 en 5 jaar. Dit betekent dat de kinderen niet worden gehoord. Een kind wordt meestal pas gehoord vanaf de leeftijd van 12 jaar.

De verblijfplaats van het kind

De kinderen hebben hun verblijfplaats bij de moeder.

Communicatie tussen de ouders

Niet bekend.

De schoolprestaties van het kind

De school maakt zich geen zorgen.

De (gedrags)ontwikkeling van het kind

Niet bekend.

Gevolgen voor de kinderen: met betrekking tot de ontwikkeling van de kinderen is er niet veel informatie beschikbaar.

Zaak 7 Verzoek wijziging hoofdverblijf en nevenvoorzieningen

ECLI:NL:GHDHA:2014:2539.

De RvdK en BJZ hebben zich ontfemd over de zaak. De kinderen staan onder toezicht van BJZ.

Leeftijd

N.v.t. (geen gegevens)

De verblijfplaats van het kind

De kinderen hebben hun verblijfplaats bij de moeder. De vader wilde dat de kinderen bij hem zouden verblijven, maar de rechter is van mening dat er geen gronden zijn om de verblijfplaats van de kinderen te wijzigen.

Communicatie tussen de ouders

De communicatie is niet best en partijen kwetsen elkaar over en weer.

De schoolprestaties van het kind

De kinderen doen het relatief goed op school.

De (gedrags)ontwikkeling van het kind

De kinderen wijzen de vader af.

Gevolgen voor de kinderen: continuïteit en stabiliteit is belangrijk voor de kinderen.

Zaak 8 Verzoek wijziging gezag en hoofdverblijf

ECLI:NL:GHAMS:2013:3814.

De RvdK en een deskundige (ouderschapsonderzoek) hebben zich ontfermd over de zaak.

Leeftijd

Het kind is 4 jaar. Dit betekent dat het kind niet wordt gehoord. Een kind wordt meestal pas gehoord vanaf de leeftijd van 12 jaar.

De verblijfplaats van het kind

Het kind verblijft bij de vader sinds hij 4 maanden oud was. De moeder wil dat het kind bij haar verblijft. De rechter wil gezien de jonge leeftijd van het kind, het kind niet halen uit zijn vertrouwde en sociale omgeving (vriendjes/crèche).

Communicatie tussen de ouders

Partijen kunnen niet goed communiceren met elkaar. Het is de deskundige niet gelukt om de communicatie te verbeteren.

De schoolprestaties van het kind

Het kind ontwikkelt zich goed op de crèche en de stap naar de basisschool zal goed zijn.

De (gedrags)ontwikkeling van het kind

De strijd tussen de ouders vormt een risico voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind.

Gevolgen voor het kind: de strijd tussen de ouders kan van negatieve invloed zijn op de ontwikkeling van het kind.

Zaak 9 Verzoek wijziging hoofdverblijf en zorgregeling

ECLI:NL:GHARL:2013:BZ9261.

BJZ en de RvdK hebben zich ontfermd over de zaak. Het kind staat onder toezicht.

Leeftijd

N.v.t. (geen gegevens)

De verblijfplaats van het kind

Het kind had zijn verblijfplaats bij de vader. Uiteindelijk heeft de rechter het kind aan de moeder toegewezen. De RvdK adviseerde namelijk dat beide ouders voor het kind kunnen zorgen, maar dat de moeder het beste in staat is om de belangen van het kind te dienen zonder de strijd tussen partijen daarin te betrekken. De vader werkte namelijk niet altijd goed mee in de omgang tussen het kind en de moeder.

Communicatie tussen de ouders

De communicatie tussen partijen verbetert, doordat zij gebruik maken van mediation. Toch is er nog steeds sprake van spanningen en onrust.

De schoolprestaties van het kind

N.v.t. (kind zal binnenkort naar groep 1 gaan).

De (gedrags)ontwikkeling van het kind

De situatie tussen partijen vormt een gevaar voor de ontwikkeling van het kind. Bij, tussen de ouders, overdrachtmomenten raakt het kind overstuurd.

Gevolgen voor het kind: de situatie tussen partijen vormt een gevaar voor het kind in haar ontwikkeling.

Zaak 10 Verzoek vaststelling hoofdverblijf

ECLI:NL:GHAMS:2014:6061.

De RvdK, Tripple P, Altra (verbeteren opvoedvaardigheden) en BJZ hebben zich ontfermd over de zaak.

Leeftijd

De kinderen zijn 8, 6 en 6 jaar. Dit betekent dat de kinderen niet worden gehoord. Een kind wordt meestal pas gehoord vanaf de leeftijd van 12 jaar.

De verblijfplaats van het kind

Het oudste kind heeft hoofdverblijf bij de vader. De andere kinderen bij de moeder. Over de situatie van het eerste kind bestaat geen geschil, over de

andere kinderen wel. De andere kinderen zijn toegewezen aan de vrouw, omdat zij de kinderen continuïteit en stabiliteit kan geven. De man heeft namelijk geen vaste woon- en verblijfplaats wat onduidelijke en instabiele situaties kan opleveren.

Communicatie tussen de ouders

Partijen verwijten elkaar de huidige situatie.

De schoolprestaties van het kind

De kinderen zouden structureel te laat komen op school of zelfs verzuimen.

De (gedrags)ontwikkeling van het kind

N.v.t. (geen gegevens)

Gevolgen voor de kinderen: voor de kinderen is continuïteit en stabiliteit zeer belangrijk.

Zaak 11 Wijziging hoofdverblijf

ECLI:NL:GHARL:2013:5442.

BJZ heeft zich ontfemd over de zaak.

Leeftijd

Het kind is 5 jaar. Dit betekent dat het kind niet wordt gehoord. Een kind wordt meestal pas gehoord vanaf de leeftijd van 12 jaar.

De verblijfplaats van het kind

Het kind verblijf bij de moeder. Dit is gewijzigd en het kind verblijft nu bij de vader. Er is geen sprake van zwaarwegende belangen om het verblijf van het kind te wijzigen.

Communicatie tussen de ouders

Het vertrouwen tussen partijen moet hersteld worden. Partijen wantrouwen elkaar.

De schoolprestaties van het kind

N.v.t. (geen gegevens)

De (gedrags)ontwikkeling van het kind

Het kind zou niet belemmerd worden in zijn ontwikkeling.

Gevolgen voor het kind: volgens de rechter is er geen sprake van belemmering in de ontwikkeling van het kind.

Zaak 12 Verzoek inzake gezag en zorgregeling

ECLI:NL:GHAMS:2014:6042.

De RvdK heeft zich ontfemd over de zaak.

Leeftijd

Het kind is 5 jaar. Dit betekent dat het kind niet wordt gehoord. Een kind wordt meestal pas gehoord vanaf de leeftijd van 12 jaar.

De verblijfplaats van het kind

Het kind heeft zijn verblijfplaats bij de vader.

Communicatie tussen de ouders

Er is sprake van stoeve communicatie tussen partijen (communicatieproblemen).

De schoolprestaties van het kind

Het kind presteert goed op school.

De (gedrags)ontwikkeling van het kind

N.v.t. (geen gegevens)

Gevolgen voor het kind: het kind zou niet klem of verloren kunnen raken, aangezien partijen nog wel samen denken te kunnen communiceren in belang van het kind.

Zaak 13 Verzoek wijziging gezag, hoofdverblijf en zorg- en opvoedingstaken

ECLI:NL:GHARL:2014:9645.

Leger des Heils Jeugdzorg en Reclassering en de RvdK hebben zich ontfemd over de zaak. Het kind is onder toezicht gesteld.

Leeftijd

Het kind is 3 jaar. Dit betekent dat het kind niet wordt gehoord. Een kind wordt meestal pas gehoord vanaf de leeftijd van 12 jaar.

De verblijfplaats van het kind

Het kind heeft hoofdverblijf bij de vader. De RvdK adviseerde de rechter het kind aan de moeder toe te wijzen. Echter, heeft de rechter het kind toegewezen aan de vader aangezien het kind al een jaar bij de man verblijft en zich daar goed ontwikkelt. Het kind uit zijn omgeving halen zou niet ten goede komen aan zijn ontwikkeling.

Communicatie tussen de ouders

De ouders voeren een hevige strijd die ook betrekking heeft de opvoed- en zorgtaken van het kind. Er is sprake van zeer slechte communicatie. Er is veel aandacht besteed aan partijen om de communicatie tussen hun te verbeteren, echter zonder succes.

De schoolprestaties van het kind

N.v.t. kind is te jong.

De (gedrags)ontwikkeling van het kind

De strijd tussen partijen komt de ontwikkeling van het kind niet ten goede.

Gevolgen voor het kind: de strijd tussen partijen is niet goed voor de ontwikkeling van het kind. Het kind zou klem en verloren kunnen raken als partijen samen het gezag over het kind zouden hebben.

Zaak 14 Verzoek tot wijziging gezag en hoofdverblijf

ECLI:NL:GHAMS:2014:6127.

De RvdK en BJZ hebben zich ontfermd over de zaak. Het kind is onder toezicht gesteld.

Leeftijd

Het kind is 3 jaar. Dit betekent dat het kind niet wordt gehoord. Een kind wordt meestal pas gehoord vanaf de leeftijd van 12 jaar.

De verblijfplaats van het kind

Het kind verblijft bij de moeder nu deze belast is met eenhoofdig gezag.

Communicatie tussen de ouders

Tussen partijen is geen sprake van goede communicatie. Door relatieproblemen in het verleden is de communicatie ernstig verstoord.

De schoolprestaties van het kind

N.v.t. (geen gegevens)

De (gedrags)ontwikkeling van het kind

N.v.t. (geen gegevens)

Gevolgen voor het kind: voor de ontwikkeling van het kind is het belangrijk dat het contact heeft met beide ouders.

Zaak 15 Verzoek gezag en vaststelling hoofdverblijf

ECLI:NL:GHDHA:2014:197.

De RvdK heeft zich ontfermd over de zaak.

Leeftijd

De twee kinderen zijn 5 jaar. Dit betekent dat de kinderen niet worden gehoord. Een kind wordt meestal pas gehoord vanaf de leeftijd van 12 jaar.

De verblijfplaats van het kind

De kinderen hebben hun hoofdverblijf nu bij de vader, de RvdK adviseerde dit ook. De vader zou de kinderen namelijk structuur, zekerheid en duidelijkheid bieden. Er is weinig reisafstand tot de school van de kinderen. Hierdoor krijgen zij voldoende rust en verbruiken zij minder energie.

De rechter heeft wel een deskundige benoemd om een ouderschapsonderzoek uit te voeren.

Communicatie tussen de ouders

Partijen kunnen niet goed communiceren met elkaar.

De schoolprestaties van het kind

N.v.t. (geen gegevens)

De (gedrags)ontwikkeling van het kind

N.v.t. (geen gegevens)

Gevolgen voor de kinderen: voor de ontwikkeling van de kinderen is structuur, zekerheid en stabiliteit van belang.

